

**LIETUVOS RESPUBLIKOS JURIDINIŲ ASMENŲ
NEMOKUMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projektas (toliau – Projektas) parengtas siekiant:

1) vykdyti Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gegužės 13 d. posėdžio sprendimą (protokolas Nr. SPP-349);

2) vykdyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – Vyriausybės programos įgyvendinimo planas), 4. 2. 1 darbo 8 priemonę – juridinių asmenų nemokumo sistemos pertvarkymas, konsoliduojant juridinių asmenų restruktūrizavimo ir bankroto teisinį reguliavimą, didinant nemokumo procesų efektyvumą;

3) užtikrinti Europos Komisijos 2014 m. kovo 12 d. rekomendacijos 2014/135/ES dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą (OL 2014 L 74, p. 65) (toliau – Komisijos rekomendacija) įgyvendinimą;

4) atsižvelgti į Pasaulio banko atliekamo tyrimo „Doing Business“ metodikos nuostatas;

5) atsižvelgti į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendaciją pagal Lietuvos ekonominės apžvalgos rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. liepos 11 d. pasitarimo protokolas Nr. 44) (toliau – EBPO rekomendacija);

6) atsižvelgti į valstybinio audito ataskaitose „Įmonių restruktūrizavimo proceso valdymas“ ir „Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė“ nurodytas rekomendacijas;

7) atsižvelgti į 2015 m. gruodžio 4 d. Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvadą Nr. 4-01-8637 „Dėl bankroto ar restruktūrizavimo administratoriaus, jo padėjėjo atestacijos organizavimo ir jo veiklos priežiūros“.

8) užtikrinti 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (OL 2015 L 141, p. 19) (toliau – Reglamentas) taikymą.

Projekto parengimą paskatino ir juridinių asmenų nemokumo teisinio reguliavimo taikymo problemos. Statistiniai duomenys rodo, kad restruktūrizavimo galimybe įmonės dažnai nesinaudoja, sėkmingų restruktūrizavimo atvejų taip pat nėra daug, daugeliu atvejų restruktūrizavimas baigiasi bankrotu¹.

Nuo Įmonių restruktūrizavimo įstatymo taikymo pradžios (2001-07-01) iki 2017-12-31 iš viso restruktūrizavimo procesai pradėti 452 įmonėse, iš jų 44 įmonės sėkmingai baigtos restruktūrizuoti (tačiau 3 iš jų vėliau iškeltos bankroto bylos), 309 įmonėse restruktūrizavimo procesai buvo nutraukti (iš jų 223 įmonėms iškelta bankroto byla), 9 bylos panaikintos, 90 įmonėse restruktūrizavimo procesai tebevykdomi. Per 2017 m. pradėti 28 restruktūrizavimo procesai, t. y. 9,7 proc. mažiau nei per 2016 m. (31 įm.)².

Įmonių bankroto atvejais kreditorių reikalavimų patenkinimo procentas pakankamai žemas (antros eilės kreditorių – 5,1 proc., trečios eilės kreditorių – 3,9 proc.)³, bankroto proceso trukmė

¹ Valstybinio audito ataskaita „Įmonių restruktūrizavimo proceso valdymas“, p. 5.

² Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų bankroto procesų 2017 m. apžvalga, 2018-02-07 Nr. (6.13)D4-278, p. 8. <http://www.avnt.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/2017-met-APZVALGA2018-01-31internetui3.pdf>

³ 2017-10-10 Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų bankroto procesų eigos 2017 m. sausio – birželio mėn. apžvalga Nr. (6.10)D2-2858. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos

išlieka pakankamai ilga (per 2017 m. I pusm. baigtų bankroto procesų procedūros vidutiniškai truko 1,9 m., o per atitinkamą 2016 m. laikotarpį – 2,2 m⁴).

Projekto tikslas – sudaryti sąlygas veiksmingam juridinių asmenų nemokumo (restruktūrizavimo ir bankroto) procesui.

Pagrindiniai Projekto uždaviniai:

- sudaryti sąlygas kuo didesniai perspektyvių juridinių asmenų, turinčių finansinių sunkumų, skaičiui pradėti restruktūrizavimo procedūras, skatinti juridinius asmenis ir kreditorius ieškoti juridinio asmens finansinę būklę gerinančių sprendimų ne teismo tvarka;
- spartinti nemokumo procedūras, tobulinant nemokumo procesų dalyvių ginčų nagrinėjimo, bankroto administravimo išlaidų, turto pardavimo, duomenų teikimo ir kitų klausimų reguliavimą, ir taip sudaryti prielaidas kreditorių reikalavimų tenkinimui didesne apimtimi, taip pat sprendžiant klausimus, kai juridinis asmuo neturi turto arba jo nepakanka bankroto administravimo išlaidoms apmokėti;
- įtvirtinti naują nemokumo administratorių priežiūros modelį, apjungiant bankroto ir restruktūrizavimo administratorių profesijas į vieną, sukuriant nemokumo administratorių savivaldą, siekiant užtikrinti aukštesnę nemokumo administratorių kvalifikaciją ir nemokumo procedūrų administravimo kokybę.

Kartu su Projektu teikiami lydimieji projektai:

1) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.70, 2.106 ir 6.410 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas nustatyti galimybę inicijuoti juridinio asmens likvidavimą juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva, kai juridinio asmens bankroto byla neiškeliamą dėl to, kad juridinis asmuo neturi turto ar jo nepakanka bankroto administravimo išlaidoms apmokėti, taip pat suderinti nuostatas dėl įmonės pirkimo–pardavimo;

2) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 80, 83 ir 87 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas apmokestinti žyminiu mokesčiu ieškinius dėl juridinio asmens restruktūrizavimo bylos iškėlimo ir atskiruosius skundus;

3) Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 1 straipsniu patvirtinto Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62, 63 ir 200 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas aiškiau reglamentuoti darbo sutarties nutraukimą darbdavio bankroto atveju;

4) Lietuvos Respublikos fizinių asmenų įstatymo Nr. XI-2000 2, 11, 12, 13, 14 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas suderinti šio įstatymo nuostatas su Projekto nuostatomis;

5) Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 pakeitimo įstatymo 2, 3, 6, 7 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas nustatyti galimybę mokėti išmokas darbuotojams iš Garantinio fondo, priėmus teismo nutartį atsisakyti iškelti juridinio asmens bankroto bylą ir siūlyti inicijuoti juridinio asmens likvidavimą juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva, taip pat sudaryti sąlygas mokėti išmokas juridinio asmens restruktūrizavimo atveju;

6) Lietuvos Respublikos bankų įstatymo Nr. IX-2085 83, 85, 86 straipsnių pakeitimo ir papildymo 85¹ straipsniu įstatymo projektas, kurio tikslas nustatyti finansinio turto pardavimo ir nemokumo administratoriaus paskyrimo ypatumus;

7) Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymo Nr. VIII-1682 66, 68 ir 69 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas nustatyti finansinio turto pardavimo ir nemokumo administratoriaus paskyrimo ypatumus;

8) Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo Nr. I-796 73, 75 ir 76 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas nustatyti finansinio turto pardavimo ir nemokumo administratoriaus paskyrimo ypatumus;

9) Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 20, 24, 34 ir 73 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas suderinti šio įstatymo nuostatas su Projekto nuostatomis;

10) Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 46 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas suderinti šio įstatymo nuostatas su Projekto nuostatomis;

11) Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo Nr. IX-1737 143, 147, 148, 154 ir 157 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas suderinti šio įstatymo nuostatas su Projekto nuostatomis.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Projektas inicijuojamas, vykdant Vyriausybės programos įgyvendinimo planą.

Projekto rengėjas – Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Projektą parengė Finansų ministerijos Audito, apskaitos ir nemokumo valdymo departamento (direktorė Ingrida Muckutė, tel. 2390 164, el. p. Ingrida.Muckute@finmin.lt) Audito ir nemokumo valdymo skyrius (vedėja Siuzana Ščerbina–Dalibagienė, tel. 2390 052, el. p. Siuzana.Scerbina@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Teisės aktų taikymas

Įmonių restruktūrizavimo ir bankroto teisinius santykius reguliuoja specialieji įstatymai: Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (toliau – ĮRI) ir Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas (toliau – ĮBI). Įmonės restruktūrizavimo byla ir įmonės bankroto byla yra teismo nagrinėjamos civilinės bylos, kurių nagrinėjimui ir vykdymui taikomas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – CPK), išskyrus išimtis, kurias nustato kiti Lietuvos Respublikos įstatymai (CPK 1 str. 1 d.). Siekiant užtikrinti efektyvų ir veiksmingą tarpvalstybinių nemokumo bylų nagrinėjimą, viešai nagrinėjamos kolektyvinėms nemokumo byloms, išvardintoms Reglamento A priede, kuriame, be kita ko, nurodytos ir Lietuvoje nagrinėjamos įmonės restruktūrizavimo ir bankroto bylos, įmonės bankroto procesas ne teismo tvarka, taikomos ir Reglamento nuostatos.

ĮRI 1 str. 3 d. nustato, kad šis įstatymas taikomas visiems restruktūrizuojamiems juridiniams asmenims, įsteigtiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas, kredito įstaigas, mokėjimo įstaigas, elektroninių pinigų įstaigas, draudimo ir perdraudimo įmones, valdymo įmones, investicines bendroves ir vertybinių popierių viešosios apyvartos tarpininkus ir kituose įstatymuose nurodytas išimtis. ĮBI 1 str. 2 d. nustato, kad įstatymas taikomas visiems juridiniams asmenims, įregistruotiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas. Tuo tarpu vadovaujantis Reglamento 3 str., skolininkui gali būti keliami pagrindinė, šalutinė arba teritorinė nemokumo byla. Jurisdikciją iškelti pagrindinę nemokumo bylą turi valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, kuri nebūtinai sutampa su skolininko buveine, teismai. Šalutinės arba teritorinės nemokumo bylos pagal Reglamentą turėtų būti keliamos ten, kur skolininko įsisteigimo vieta, t. y. bet kuri veiklos vieta, kurioje skolininkas vykdo arba tris mėnesius iki pareiškimo dėl pagrindinės nemokumo bylos iškėlimo pateikimo vykdė ne laikiną ekonominę veiklą naudodamas žmogiškuosius išteklius bei turtą. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nacionalinis teisinis reguliavimas turėtų būti keičiamas.

Tais atvejais, kai nemokumo byla yra susijusi su dviem ar daugiau vienos įmonių grupės narių, vadovaujantis Reglamento 64 str. 3 d., prieš priimdamas sprendimą pagal šio straipsnio 1 dalies a punktą, ar dalyvauti nemokumo proceso koordinavime, nemokumo specialistas gauna visus patvirtinimus, kurie gali būti privalomi pagal valstybės, kurioje iškelta byla, kurioje jis paskirtas, teisę. Įmonės bankroto atveju kreditorių susirinkimas sprendžia esminius su bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės veikla susijusius klausimus, pvz. dėl administratoriaus veiklos, ūkinės – komercinės veiklos tęsimo, įmonės likvidavimo, turto pardavimo (ĮBĮ 23 str.). Įmonės restruktūrizavimo atveju kreditorių susirinkimas, be kita to, turi teisę pritarti restruktūrizavimo plano projektui ir jo pakeitimams, kreiptis į teismą dėl įmonės valdymo organų kompetencijos apribojimo ir nurodyti, kam perduotinos šios funkcijos, pritarti restruktūrizavimo administratoriaus siūlymui kreiptis į teismą dėl įmonės restruktūrizavimo bylos nutraukimo, jeigu nevykdomas arba netinkamai vykdomas restruktūrizavimo planas (ĮRĮ 25 str. 1 d.). Tačiau ĮRĮ ir ĮBĮ neaptaria įmonių grupės koordinavimo proceso klausimų tarpvalstybinių įmonių grupės narių nemokumo atvejais, t. y. nenustato, ar tokiais atvejais būtų privaloma gauti patvirtinimą dėl dalyvavimo grupės koordinavimo procese ir kas turėtų šį patvirtinimą duoti.

Proceso koncentracija ir kiti principai

CPK įtvirtina proceso koncentruotumo principą (CPK 7 str., 159 str.), kuris svarbus ir nemokumo procesams, kadangi leidžia užtikrinti spartesnę bylų nagrinėjimą. Šio principo įgyvendinimui, be kita ko, aktualios specialiujų įstatymų normos, reglamentuojančios bylų perdavimo taisyklės. ĮBĮ nustato, kad įstatymo nustatytais atvejais byla gali būti perduodama bankroto bylą nagrinėjančiam teismui (ĮBĮ 15 str. 2 d.). ĮRĮ specialiujų normų šiuo klausimu nenustato, taigi, juridinio asmens restruktūrizavimo byloje nėra užtikrinamas koncentruotumo principas.

Įmonių restruktūrizavimo ir bankroto byloms taikomi bendrieji civilinio proceso principai, nustatyti CPK, suformuluoti teismų praktikos ir teisės doktrinos. Šios bylos pasižymi tam tikrais ypatumais, todėl jų nagrinėjimui ir nustatytų teisinio reguliavimo priemonių įgyvendinimui turėtų būti taikomi tiek bendrieji civilinio proceso principai, tiek specialieji nemokumo proceso principai, kurie nėra įtvirtinti ĮRĮ ir ĮBĮ, tuo sukeldami teisinį neaiškumą, tačiau yra reikšmingi Projekto tikslui pasiekti.

Ginčai nemokumo procese

Nemokumo proceso trukmės optimizavimui didelę reikšmę turi ginčų nagrinėjimo taisyklės, kurias nustato tiek CPK, tiek specialieji įstatymai. Pagal CPK civilinės bylos nagrinėjamos pirmosios instancijos, apeliacinės instancijos ar kasacinės instancijos teisme. ĮRĮ ir ĮBĮ numato keletą ginčų apribojimų, t. y. tam tikros teismų nutartys nėra skundžiamos:

- teismo nutartis dėl pareiškimo iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą priėmimo yra neskundžiama (ĮRĮ 7 str. 2 d.);
- Lietuvos apeliacinio teismo nutartis yra galutinė ir neskundžiama, kai išnagrinėjamas atskirasis skundas dėl nutarties atsisakyti kelti įmonės restruktūrizavimo bylą (ĮRĮ 7 str. 13 d.);
- teismo nutartis patvirtinti restruktūrizavimo planą yra galutinė ir neskundžiama (ĮRĮ 14 str. 6 d.);
- Lietuvos apeliacinio teismo nutartis yra galutinė ir kasacine tvarka neskundžiama bankroto atveju, kai panaikinama nutartis, kuria atsisakyta kelti bankroto bylą (ĮBĮ 10 str. 8 d.);
- teismo nutartis paskirti administratorių neskundžiama (ĮBĮ 11 str. 4 d.);
- teismo nutartis, kai administratorius ar kreditoriai ginčija kreditorių susirinkimo patvirtintą administravimo išlaidų sąmatą, išsprendus ginčą, yra galutinė ir neskundžiama (ĮBĮ 36 str. 2 d.);
- tuo atveju, jeigu pirmasis kreditorių susirinkimas nepatvirtina administratoriui mokėtinos sumos arba ši suma yra ginčijama teisme, išsprendęs klausimą iš esmės, sumą, kuri turi

būti sumokėta administratoriui už įmonės administravimą, nustato bankroto bylą nagrinėjantis teismas, ši teismo nutartis yra galutinė ir neskundžiama (ĮBĮ 36 str. 4 d.).

Viena vertus, įtvirtintas šalių rungimosi principas ir teisė ginčyti sprendimus nemokumo procese užtikrina geresnes galimybes išsiaiškinti tikrąsias bylos aplinkybes, užtikrinti nemokumo proceso šalių interesų pusiausvyrą ir priimti teisingą sprendimą. Tačiau praktiškai neribota galimybė skųsti įvairius bankroto proceso dalyvių sprendimus stabdo bankroto procedūras ir ilgina bendrą bankroto procesą⁵.

Nei ĮRĮ, nei ĮBĮ nenustato ginčų dėl nemokumo proceso dalyvių sprendimų pirmosios instancijos teisme nagrinėjimo terminų. CPK teisės normos taip pat nenustato ginčų nagrinėjimo terminų pirmosios instancijos teisme. CPK 72 str. 1 d. nustato, kad teismas privalo rūpintis, kad civilinė byla teisme būtų išnagrinėta per kuo trumpesnę laiką, nebūtų vilkinamas bylos išnagrinėjimas, turi siekti, kad civilinė byla būtų išnagrinėta per vieną teismo posėdį. Pagal CPK 72 str. 2 d. atskiroms civilinių bylų kategorijoms įstatymų gali būti nustatytas bylos išnagrinėjimo terminas. CPK taip pat nenustato terminų atskiriesiems skundams, apeliaciniais skundams ir kasaciniais skundams išnagrinėti. Tik kai kuriais atvejais ĮRĮ ir ĮBĮ numato atskirųjų skundų Lietuvos apeliaciniame teisme išnagrinėjimo terminus, kurių reguliavimas nėra nuoseklus. Pavyzdžiui, ĮRĮ 7 str. 13 d., be kita ko, nustato, kad atskirasis skundas dėl nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą arba atsisakyti kelti įmonės restruktūrizavimo bylą Lietuvos apeliaciniame teisme turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 14 darbo dienų nuo jo gavimo dienos. ĮRĮ 23 str. 6 d. numato, kad atskirasis skundas dėl nutarties dėl kreditorių reikalavimų tvirtinimo ar atsisakymo juos tvirtinti Lietuvos apeliaciniame teisme turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jo gavimo dienos. ĮBĮ 10 str. 8 d. nustato, kad atskirasis skundas dėl nutarties iškelti bankroto bylą, neskirti šio įstatymo 11 str. 2 d. nustatyta tvarka parinkto asmens administratoriumi, laikinai pavaduoti arba atstatydinti administratorių Lietuvos apeliaciniame teisme turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 14 dienų nuo bylos medžiagos gavimo Lietuvos apeliaciniame teisme dienos. Pagal ĮBĮ 26 str. 6 d. atskirasis skundas dėl nutarties dėl kreditorių reikalavimų tvirtinimo ar atsisakymo juos tvirtinti turi būti išnagrinėtas teisme per 30 dienų nuo jo priėmimo apeliacinės instancijos teisme dienos.

Nemokumo proceso duomenys

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – Teismų įstatymas) 7 str. 2 d. nustato, kad bylose priimti teismų sprendimai skelbiami viešai. Teismų įstatymo 39 str., be kita ko, nustato, kad teismų baigiamieji aktai, atskirosios nutartys skelbiami Nacionalinės teismų administracijos interneto svetainėje Teisėjų tarybos nustatyta tvarka, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus. Teisėjų tarybos 2015 m. lapkričio 27 d. nutarimu Nr. 13P-146-(7.1.2) „Dėl teismų procesinių sprendimų bei teisėjų drausmės bylose priimtų sprendimų viešo skelbimo tvarkos patvirtinimo“, be kita ko, 5 p. įtvirtinta, kad viešai skelbiami įsiteisėję teismų procesiniai sprendimai, įskaitant procesinius sprendimus dėl bankroto bylos iškėlimo, išskyrus tam tikrus nurodytus sprendimus. Šios tvarkos 15 p. nustato, kad viešai skelbtinas „nuasmenintas“ teismų procesinių sprendimų versijas parengia, į LITEKO įsega ir paskelbia teismų pirmininkų ar skyrių pirmininkų įgalioti teismų tarnautojai (darbuotojai) arba teisėjai ne vėliau kaip per 10 darbo dienų po to, kai teismo procesinis sprendimas įsiteisėja. Jeigu pirmosios instancijos teismo procesinis sprendimas yra apskųstas aukštesniosios instancijos teismui, viešai skelbtina „nuasmeninta“ šio sprendimo versija turi būti įsepta į LITEKO ir paskelbta ne vėliau kaip per 10 darbo dienų po to, kai iš apeliacinės instancijos teismo gražinta byla gaunama pirmosios instancijos teisme. ĮRĮ 7 str. 2 d., be kita ko, nustato, kad informaciją apie atsisakymą iškelti restruktūrizavimo bylą teismas privalo paskelbti specialioje interneto svetainėje ne vėliau kaip kitą darbo dieną po to, kai priimama nutartis dėl pareiškimo iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą priėmimo, taip pat po teismo nutarties dėl

⁵ Valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-20-8-15 „Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė“, p. 21.

atsisakymo iškelti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo. Pagal ĮBĮ 8 str. 3 d. teismas paskelbia viešai specialioje interneto svetainėje informaciją apie priimtą pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo. ĮBĮ 9 str. 3 d. nurodo, kad informaciją apie priimtą pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, taip pat informaciją apie atsisakymą iškelti bankroto bylą teismas privalo paskelbti ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teisėjo rezoliucijos priimti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, taip pat po teismo nutarties dėl atsisakymo iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo. Ši informacija skelbiama viešai specialioje interneto svetainėje. Kitų teismo nutarčių ar sprendimų skelbimo specialieji įstatymai neregulmentuoja.

Nemokumo proceso duomenų viešinimas leistų užtikrinti procesų skaidrumą, geresnes galimybes kreditoriams susipažinti su informacija apie nemokumo proceso eigą, tačiau kitų nemokumo proceso duomenų skelbimo klausimai ĮRĮ ir ĮBĮ nėra nuosekliai sureguliuoti.

Restruktūrizavimo procesas

ĮRĮ 6 str. nustatyta, kad įmonės restruktūrizavimą gali inicijuoti tik pati įmonė, kreditoriams tokia teisė nėra suteikta. Be to, jokios ikiteisminės ginčų sprendimo priemonės nėra privalomos.

Restruktūrizavimo administratoriaus dalyvavimas yra privalomas įmonės restruktūrizavimo byloje nuo teismo nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties nutraukti įmonės restruktūrizavimo bylą ar baigti įmonės restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos (ĮRĮ 9 str. 2 d., 15 str. 1 d., 7 str. 8 d. 2 p.).

ĮRĮ 7 str. 4 d. nustatyta, kad įmonės restruktūrizavimo byla iškeliama, jeigu teismas nustato, kad įmonė atitinka šio įstatymo 4 straipsnyje išdėstytas sąlygas ir nebuvo pažeisti šio įstatymo 5 str. reikalavimai dėl metmenų rengimo ir patvirtinimo. Taigi, iškeliant restruktūrizavimo bylą, vertinami formalūs ĮRĮ 4 str. nurodyti kriterijai. Taip pat vertinamas metmenų atitikimas įstatymo reikalavimams, t. y. be kita ko, vertinama, ar metmenyse nurodomas preliminarus verslo planas atitinka ĮRĮ 12 str. 2 d. Sąlygos išsamiau vertinti įmonės gyvybingumą sudarytos, tik balsuojant dėl restruktūrizavimo plano projekto ir jį tvirtinant teisme (ĮRĮ 12 str.).

Restruktūrizavimo plano projektas teismui turi būti pateiktas tvirtinti ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos. Teismas restruktūrizavimo administratoriaus ar įmonės valdymo organo prašymu turi teisę vieną kartą pratęsti šį terminą, bet ne ilgiau kaip vienam mėnesiui (ĮRĮ 14 str. 5 d.).

ĮRĮ 14 str. 3 d. nustato, kad kreditorių susirinkimo sprendimas pritarti restruktūrizavimo planui yra priimamas kreditorių, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 2/3 visų teismo patvirtintų kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos. Dėl pritarimo restruktūrizavimo planui balsuoja visi kreditoriai, nepriklausomai nuo to, ar restruktūrizavimo planas turės įtakos jų civilinėms teisėms ir (ar) pareigoms. Taip pat ĮRĮ nėra išskirtos atskiros kreditorių grupės, balsuojant dėl restruktūrizavimo plano projekto. Vadovaujantis ĮRĮ 14 str. 6 d., teismo nutartis patvirtinti restruktūrizavimo planą yra galutinė ir neskundžiama. Be to, teismui, tvirtinant restruktūrizavimo planą, nėra įtvirtintos galimybės atsižvelgti į restruktūrizavimo planui prieštaraujančių kreditorių teises ir interesus bei vertinti šių kreditorių reikalavimų tenkinimą bankroto atveju. Tokiu būdu nėra sudarytos prielaidos pakankamai kreditorių teisių ir interesų apsaugai užtikrinti.

ĮRĮ numato galimybę restruktūrizuojamai įmonei gauti papildomą finansavimą pagal patvirtintą restruktūrizavimo planą, tačiau kreditorių, suteikusių kreditus restruktūrizavimo metu, neužtikrintus įkeitimu ir (ar) hipoteka, reikalavimų, kilusių įmonei negražinus šių kreditų sutartyse nustatytais terminais, tenkinimas pagal ĮRĮ 13 str. 5 d. numatytas, tik patenkinus pirmos eilės kreditorių reikalavimus. Nesuteikiant didesnio prioriteto šių kreditorių reikalavimams, nėra sudaromos pakankamos prielaidos restruktūrizavimo proceso veiksmingumui.

ĮRĮ nėra nustatyta pareiga restruktūrizavimo administratoriui reguliariai informuoti kreditorių susirinkimą (komitetą), įmonės valdymo organą, įmonės dalyvių susirinkimą apie restruktūrizavimo plano vykdymo eigą⁶.

Nors ĮRĮ 26 str. nuostatos reguliuoja restruktūrizuojamos įmonės kreditorių susirinkimo nutarimų priėmimo tvarką, tačiau įstatyme nėra pakankamai išsamiai apibrėžta restruktūrizuojamos įmonės kreditorių susirinkimo sušaukimo tvarka, kreditorių nutarimų įforminimas, neįtvirtinta galimybė kreditoriams balsuoti elektroninių ryšių priemonėmis.

Praktikoje pasitaiko situacijos, kai įmonės piktnaudžiauja ĮRĮ 8 str. suteikiamomis galimybėmis sustabdyti išieškojimus pagal įmonės skolas, taip pat palūkanų ir netesybų skaičiavimą. Įmonės kreipiasi į teismą dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo, tačiau nustatytais terminais nepateikia restruktūrizavimo plano, nevykdo plano arba jį vykdo netinkamai, nepateikia plano įgyvendinimo akto, teismui pateikia įstatymo reikalavimų neatitinkantį planą, todėl teismas priima sprendimą nutraukti restruktūrizavimo bylą (ĮRĮ 28 str. 1 d.). Vis dėlto, tai neapriboja įmonės galimybių pakartotinai kreiptis dėl restruktūrizavimo bylos jai iškėlimo ir vėl naudotis restruktūrizavimo proceso metu suteikiamomis lengvatomis, nors restruktūrizavimo tikslas – padėti juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, taikant įvairias ekonomines, technines, organizacines ir kitas priemones, išlaikant pusiausvyrą tarp skolininko ir kreditorių interesų.

ĮRĮ 28 str. 2 d. nustato, kad, įsiteisėjus teismo nutarčiai nutraukti įmonės restruktūrizavimo bylą, jeigu nustatytais terminais restruktūrizavimo planas nebuvo pateiktas, planas buvo nevykdomas arba vykdomas netinkamai, nebuvo pateiktas plano įgyvendinimo aktas, ir jeigu yra kitų ĮBĮ nurodytų bankroto bylos iškėlimo sąlygų, teismui turi būti pateiktas pareiškimas dėl įmonės bankroto bylos iškėlimo ĮBĮ nustatyta tvarka, tačiau praktikoje nutraukus restruktūrizavimo bylą paprastai bankroto klausimas nėra sprendžiamas.

Bankroto procesas: nemokumo samprata

Įmonės nemokumas suprantamas kaip įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės (ĮBĮ 2 str. 8 d.). Didžioji dalis įmonių į bankroto procesą patenka gerokai peržengusios nemokumo ribą ir jų turto pakanka padengti tik mažai daliai kreditorinių reikalavimų⁷. Kaip teigiama valstybinio audito ataskaitoje, įmonių finansinėse ataskaitose nėra išskiriami pradelsti įsipareigojimai, todėl nustatyti įmonės nemokumą, t. y. nustatyti, ar šie viršija pusę įmonės turto, yra sudėtinga ir galima tik gavus tikslesnius duomenis iš įmonės buhalterijos, o tai ne visada operatyviai pavyksta padaryti net teismui. Esant tokiam nemokumo apibrėžimui, yra dar sudėtingiau nustatyti, nuo kada įmonė atitinka nemokumo sąvoką ir kada vadovai turėjo inicijuoti bankrotą. Teismas neturėdamas tikslių duomenų taip pat neretai keldamas bankroto bylą remiasi turto ir įsipareigojimų santykiu arba daro prielaidą apie pradelstų įsipareigojimų dydį⁸.

Bankroto byla iškeliamą, jeigu teismas nustatė, kad yra bent viena iš šių sąlygų: 1) įmonė yra nemoki arba įmonė vėluoja išmokėti darbuotojui (darbuotojams) darbo užmokestį ir su darbo santykiais susijusias išmokas; 2) įmonė negali arba negalės vykdyti įsipareigojimų (ĮBĮ 9 str. 7d.). Taigi, ĮBĮ sudaro sąlygas kelti bankroto bylą, kai įmonė dar nėra nemoki, todėl šis teisinio reguliavimo trūkumas turėtų būti pašalintas.

Bankroto procesas: juridinio asmens vadovo pareigos atsiradus juridinio asmens nemokumui

Pagal ĮBĮ 8 str. 1 d. jeigu įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, įmonės vadovas ar kiti

⁶ Valstybinio audito ataskaita „Įmonių restruktūrizavimo proceso valdymas“, p. 28

⁷ Valstybinio audito ataskaita „Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė“, p. 13.

⁸ Ten pat, p. 24.

asmenys pagal kompetenciją privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo nedelsdami, bet ne vėliau kaip per 5 dienas po to, kai įmonė tapo nemoki ir įmonės dalyviai per minimalius įstatymuose arba įmonės steigimo dokumentuose nustatytus terminus dalyvių susirinkimui sušaukti, bet ne vėliau kaip per 40 dienų, nesiėmė priemonių įmonės mokumui atkurti. Kompetentingas valdymo organas apie tai, kad įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais), nedelsdamas privalo informuoti įmonės dalyvius arba per minimalius įstatymuose arba įmonės steigimo dokumentuose nustatytus terminus ir nustatyta tvarka sušaukti dalyvių susirinkimą. Siūlytina peržiūrėti šias nuostatas dėl juridinio asmens vadovo pareigų kreipiantis dėl bankroto bylos inicijavimo, atsiradus juridinio asmens nemokumui.

Bankroto procesas: įmonių, kurios neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti, bankrotai ir supaprastinti bankroto procesai

Bankroto byla nėra keliama, jeigu: 1) įmonė iki teismo nutarties iškelti bankroto bylą priėmimo patenkina kreditoriaus (kreditorių), kuris (kurie) kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, reikalavimus; 2) įmonei iškelta restruktūrizavimo byla; 3) pareiškimo iškelti bankroto bylą nagrinėjimo metu teismas daro pakankamai pagrįstą prielaidą, kad įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti, išskyrus ĮBĮ 10 str. 10 d. numatytus atvejus (ĮBĮ 10 str. 3 d.). Pastarieji atvejai yra, kai teismas pasiūlo asmeniui, pateikusiam pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo įmonei, įmokėti į teismo depozitinę sąskaitą nurodytą teismo nustatyto dydžio sumą ir šis asmuo įmoka šią sumą arba ĮBĮ 3 str. 1, 3, 4 ar 6 punkte nurodytas kreditorius (atstovaujantis valstybės instituciją) pateikė teismui pareiškimą iškelti įmonei bankroto bylą ir paskirti administratorių, prisiimančių riziką, arba įmonės darbuotojas pateikė pareiškimą iškelti įmonei bankroto bylą (ĮBĮ 10 str. 10 d.). Tokiu atveju bankroto byla nagrinėjama supaprastinto bankroto proceso tvarka. Praktikoje supaprastinto bankroto procesus dažnai administruoja bankroto administratoriai savo lėšomis, neretai neturėdami galimybės padengti šias išlaidas, išieškant žalą iš kaltų asmenų, o kreditoriai retai naudojami ĮBĮ numatyta galimybe įmokėti į teismo depozitinę sąskaitą nustatyto dydžio sumą.

Praktikoje taip pat dažni atvejai, kai bankroto proceso eigoje, pardavus turtą (iš jo galimai ir įkeistą) ar jo dalį, nustatoma, kad lėšų teismo ir administravimo išlaidoms neužteks, ir teismas priima nutartį taikyti supaprastintą bankroto procesą (ĮBĮ 13¹ str. 1 d.). Toks reguliavimas sudaro sąlygas bankroto proceso eigoje pradėti supaprastintą procesą, išnaudojus administravimui skirtas lėšas, galimai patvirtinus per didelę administravimo išlaidų sąmatą (ar padidinus ją proceso eigoje). Kreditorių nutarimo pradėti taikyti supaprastintą bankrotą nereikalaujama, supaprastinto bankroto proceso metu kreditorių susirinkimai nešaukiami. Kreditoriai nušalinami nuo sprendimų priėmimo bankroto procese ir praranda galimybę kontroliuoti bankroto procesą. Be to, galimybė pradėti taikyti supaprastintą procesą bet kuriuo bankroto proceso metu neskatina greitesnio procedūrų užbaigimo. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Priežiūros institucija) duomenimis⁹, supaprastinti bankroto procesai sudaro apie 40 procentų visų bankrotų ir turi tendenciją didėti.

Bankroto procesas: galimybė iš bankroto pereiti į restruktūrizavimą

Galiojančios ĮBĮ ir ĮRĮ nuostatos nesuteikia galimybės įmonei, kuriai iškelta bankroto byla, nutraukti bankroto bylą ir pereiti į restruktūrizavimą, ir tai atima galimybę dar vykdančiai ūkinę komercinę veiklą bankrutuojančiai įmonei, pasikeitus aplinkybėms, su kreditorių pagalba atstatyti įmonės veiklą restruktūrizuojant įmonę. ĮRĮ nustatyta, kad restruktūrizavimo byla negali būti iškelta, jei įmonė yra bankrutuojanti (4 str. 3 d.).

Bankroto procesas: bankroto administravimo išlaidos ir atlygis administratoriui

Praktikoje daug ginčų kelia ĮBĮ (10 str. 4 d. 7 p. ir 36 str. 4 d.) nustatytas administravimo išlaidų ir administratoriaus atlyginimo mokėjimas iki pirmojo kreditorių susirinkimo. Lietuvos

⁹ <http://www.avnt.lt/assets/Nemokumas/Duomenys-ir-analiz/2017-I-III-ketvAPZVALGA2017-10-23.pdf>

Aukščiausiasis Teismas (2010-11-30 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010 „Dėl administratoriaus atlyginimo ir kitų administravimo išlaidų dydžio nustatymo kriterijų“) išaiškino, kad atlyginimas administratoriui iki pirmojo kreditorių susirinkimo negali būti išmokamas, nes administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir atlyginimą administratoriui nustato kreditorių susirinkimas. Esant tokiam reguliavimui administratoriai iki pirmojo kreditorių susirinkimo (3–5 mėnesius) negauna atlygio, o tai apsunkina bankroto administravimo paslaugų teikimą, ypač administratoriams – fiziniams asmenims.

ĮBĮ 36 str. 5 d. nustato, kad administratoriaus atlyginimas nustatomas už visą įmonės administravimo laikotarpį, atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintas Atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisykles, kuriose nustatomi rekomendaciniai administratoriaus atlyginimo dydžiai. Administratoriaus atlyginimas yra siejamas su administratoriaus veiklos rezultatais ir nepriklauso nuo bankroto procedūros trukmės. Konkreti administratoriaus atlyginimo suma (atsižvelgiant į tai, ar bankrutuojanti ir (arba) bankrutavusi įmonė tęsia (vykdo) veiklą, į parduodamo įmonės turto rūšį ir jo kiekį, gautas lėšas iš parduoto įmonės turto, bankroto metu išieškotas sumas, taip pat į įmonei iškeltų bylų ir pareiktų civilinių ieškinių sudėtingumą ir skaičių) ir jo mokėjimo tvarka (atlyginimo suma gali būti išmokama visa iš karto baigus bankroto procesą arba dalimis vykdant bankroto procesą) nustatoma pavedimo sutartyje. Toks reguliavimas praktikoje skirtingai interpretuojamas, be to, neužtikrina pakankamo skaidrumo, nustatant administratoriaus atlyginimą, todėl būtina tikslinti reglamentavimą.

Bankroto procesas: juridinio asmens turto pardavimas

Administravimo išlaidoms skiriama suma tiesiogiai priklauso nuo bankroto metu gautų lėšų už parduotą įmonės turtą. ĮBĮ 23 str. 5 p. nustatyta kreditorių susirinkimo teisė tvirtinti įmonės turto pardavimo kainą, tačiau nereglamentuota, kokiais principais vadovaujantis parduodamas turtas.

ĮBĮ nedraudžia bankroto metu parduoti įmonės ar jos dalies kaip turtinio komplekso, tačiau tokio pardavimo procedūros ar sąlygos ĮBĮ nepašalintos, o Civilinio kodekso normos, pagal kurias parduodant įmonę ar jos dalį kaip turtinį kompleksą įmonės pirkėjas perima visus įmonės įsipareigojimus, bankroto atveju negali būti taikomos. Be to Civilinio kodekso 6.410 straipsnyje nustatyta, kad šeštos knygos 4 dalies 23 skyriaus 9 skirsnio normos, reglamentuojančios įmonės pirkimą–pardavimą, netaikomos tais atvejais, kai parduodamas įkeistas įmonės turtas, taip pat kai įmonės turtą parduoda jos administratorius ar antstolis.

Bankroto procesas: įkeisto turto pardavimas arba perdavimas

ĮBĮ 33 str. 6 d. nustato įkeisto turto pardavimo ir perdavimo tvarką. Įkeistas turtas privalomai turi būti parduodamas iš varžytynių ir tik nepardavus turto varžytynėse jis gali būti perduotas įkaito turėtojui. Esamas reguliavimas neskatina greito turto realizavimo.

ĮBĮ 36 str. 1 d. nustato, kad administravimo išlaidos gali būti apmokamos ir iš lėšų, gautų pardavus įkeistą turtą, tačiau ĮBĮ nenustatyta, kokią dalį lėšų, pardavus ar perdavus įkeistą turtą, įkaito turėtojas turėtų skirti administravimo išlaidoms. Tai sukelia problemas tvirtinant administravimo išlaidų sąmatą.

Bankroto procesas: kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumas

Šiuo metu ĮBĮ 34 ir 35 straipsniuose nustatytas toks kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumas:

- pirmiausiai tenkinamai įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreditoriaus reikalavimai. Jie tenkinami iš lėšų, gautų pardavus įkeistą įmonės turtą, arba perduodant įkeistą turtą;
- iš likusių lėšų pirmiausiai tenkinami darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais; reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba dėl mirties nuo nelaimingo atsitikimo darbe; žemės ūkio veiklos subjektų reikalavimai sumokėti už parduotus žemės ūkio produktus;

- po to tenkinami valstybinių institucijų reikalavimai (ĮBĮ 35 str. 3 dalis);
- galiausiai tenkinami visi likusieji kreditorių reikalavimai.

Toks reglamentavimas nėra nuoseklus, lyginant su ĮRĮ nustatytais kreditorių reikalavimų tenkinimo eilėmis.

Bankroto procesas: kitos tobulintinos sritys

ĮBĮ 10 str.7 d. 4 p. nustatyta: „jeigu per 30 dienų nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos administratorius pranešė suinteresuotiems asmenims, kad įmonės sudarytų sutarčių, kurių vykdymo terminas dar nepasibaigė, nevykdys, šios sutartys (tarp jų nuomos, panaudos), išskyrus darbo sutartis ir sutartis, iš kurių kyla bankrutuojančios įmonės reikalavimo teisės, laikomos pasibaigusiomis, o dėl šios priežasties atsiradę reikalavimai yra tenkinami šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka“. Ši nuostata nedera su Įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostata, kad administratorius per šio įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 4 punkte nustatytą terminą turi pranešti suinteresuotiems asmenims apie priimtą sprendimą toliau vykdyti įmonės sutartis, sudarytas iki nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos.

Administratorius

Šiuo metu ĮRĮ 16 str. nustato reikalavimus asmenims, siekiantiems įgyti teisę teikti įmonių restruktūrizavimo administravimo paslaugas, ĮBĮ 11² str. – asmenims, siekiantiems įgyti teisę teikti įmonių bankroto administravimo paslaugas ir asmenims, siekiantiems įgyti teisę dirbti administratoriaus padėjėju. Šie reikalavimai fiziniams asmenims apima:

- nepriekaištingą reputaciją,
- restruktūrizavimo administratoriams – aukštąjį universitetinį išsilavinimą, bankroto administratoriams – aukštąjį universitetinį mokslų studijų srities teisės ar ekonomikos studijų krypties išsilavinimą ar teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį;
- restruktūrizavimo administratoriams – ne trumpesnę kaip 3 metų įmonės vadovo darbo stažą per paskutinius 5 metus arba 2 metų bankroto administratoriaus darbo stažą, bankroto administratoriams – ne trumpesnę kaip dvejų metų administratoriaus padėjėjo darbo stažą per paskutinius trejus metus arba ne trumpesnę kaip penkerių metų įmonės vadovo darbo stažą per paskutinius septynerius metus, arba teisės aktų nustatyta tvarka būti pripažintam advokatu ar paskirtam antstoliu;
- išlaikyti kvalifikacinį egzaminą;
- mokėti valstybinę kalbą.

Fizinis asmuo, siekiantis įgyti teisę dirbti administratoriaus padėjėju, privalo atitikti nepriekaištingos reputacijos, išsilavinimo (aukštasis universitetinis mokslų studijų srities teisės ar ekonomikos studijų krypties išsilavinimas ar teisininko profesinis kvalifikacinis laipsnis) reikalavimus, taikomus asmenims, siekiantiems teikti įmonių bankroto administravimo paslaugas, taip pat išlaikyti kvalifikacinį egzaminą ir mokėti valstybinę kalbą.

Fizinių asmenų, siekiančių įgyti teisę teikti įmonių bankroto, restruktūrizavimo administravimo paslaugas ar dirbti administratoriaus padėjėjais, atestavimą atlieka Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių atestavimo komisija (toliau – Atestavimo komisija) (ĮBĮ 11³ str.), o kvalifikaciniai egzaminai rengiami pagal minėtos komisijos patvirtintas administratorių ir administratorių padėjėjų atestavimo programas. Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių atestavimo komisija sudaroma iš 5 narių: Ūkio ministerijos, Finansų ministerijos ar jos įgaliotos institucijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir dvejų Priežiūros institucijos atstovų (ĮBĮ 11⁴ str.).

Fiziniam asmeniui, išlaikiusiam bankroto, restruktūrizavimo administratoriaus kvalifikacijos egzaminą, išduodamas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka

atitinkamai restruktūrizavimo arba bankroto administratoriaus pažymėjimas (ĮBĮ 11⁵ str., ĮRĮ 18 str.), kuriuo patvirtinama asmens, kaip restruktūrizavimo arba bankroto administratoriaus kvalifikacija. Bankroto administratoriaus padėjėjo pažymėjimas suteikia teisę dirbti administratoriaus padėjėju. ĮRĮ ir ĮBĮ nustatyta, kad restruktūrizavimo administratoriaus, bankroto administratoriaus ir bankroto administratoriaus padėjėjo pažymėjimų galiojimą gali panaikinti Priežiūros institucija.

Juridiniai asmenys, norintys teikti įmonių restruktūrizavimo arba įmonių bankroto administravimo paslaugas privalo būti nepriekaištingos reputacijos, turėti bent vieną darbuotoją, įgijusį teisę teikti įmonių restruktūrizavimo (arba atitinkamai bankroto) administravimo paslaugas, taip pat teisę teikti įmonių restruktūrizavimo (arba atitinkamai bankroto) administravimo paslaugas privalo turėti ir juridinio asmens, siekiančio teikti įmonių restruktūrizavimo (arba atitinkamai bankroto) administravimo paslaugas, vadovo pareigas einantis asmuo (ĮBĮ 11² str., ĮRĮ 16 str.).

Priežiūros institucija Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka sudaro Įmonių restruktūrizavimo administravimo paslaugas teikiančių asmenų sąrašą (ĮRĮ 15 str. 3 d.) ir asmenų, teikiančių įmonių bankroto administravimo paslaugas, sąrašą (ĮBĮ 11⁶ str. 1 d.). Asmenims, įrašytiems į šiuos sąrašus, atitinkamai suteikiama teisė teikti įmonių restruktūrizavimo arba įmonių bankroto administravimo paslaugas.

ĮRĮ ir ĮBĮ nustatyta, kad restruktūrizavimo ir bankroto administratorių veiklą prižiūri Priežiūros institucija (ĮBĮ 11 str. 12 d., ĮRĮ 15 str. 3 d.). Minėti įstatymai taip pat nustato, kad už pažeidimus, nustatytus tikrinant restruktūrizavimo arba bankroto administratoriaus veiklą, Priežiūros institucija gali skirti šias nuobaudas: įspėjimą arba viešą įspėjimą. Jeigu tas pats asmuo turi dvi galiojančias nuobaudas, priežiūros institucija turi kreiptis į Atestavimo komisiją su siūlymu panaikinti restruktūrizavimo arba bankroto administratoriaus pažymėjimo galiojimą, kuri, vadovaudamasi teisingumo ir protingumo kriterijais, gali pritarti arba nepritarti siūlymui panaikinti restruktūrizavimo arba bankroto administratoriaus pažymėjimo galiojimą, atsižvelgdama į teisės pažeidimo pobūdį, jo mastą ir kitas reikšmingas aplinkybes (ĮBĮ 11⁷ str. 2 d., ĮRĮ 20 str. 2 d.). Kadangi pažymėjimai suteikiami tik tai fiziniams asmenims, galiojantis reglamentavimas nenumato galimybės panaikinti juridinio asmens teisę teikti bankroto ar restruktūrizavimo administravimo paslaugas.

Restruktūrizavimo ir bankroto administratorių savivaldos klausimai ĮRĮ ir ĮBĮ nereglamentuojami.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymo taikymas

Siekiant teisinio aiškumo inicijuojant juridinių asmenų nemokumo (bankroto ir restruktūrizavimo) procesus Lietuvos Respublikoje, užtikrinant Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės taikymą, Projekte siūloma atsisakyti nuostatų, kad įstatymas taikomas tik Lietuvos Respublikoje įsteigtiems juridiniams asmenims.

Proceso koncentracija ir kiti principai

Restruktūrizavimo ir bankroto procesų inicijavimo santykio aiškumo užtikrinimui Projekte siūloma nustatyti, kad, jeigu teismas gauna vieną ar kelis pareiškimus dėl bankroto bylos iškėlimo ir (arba) dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo tam pačiam juridiniam asmeniui, jie privalo būti nagrinėjami kartu. Jeigu pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo ar pareiškimą dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo paskyrus nagrinėti konkrečiam teisėjui, teismas gauna kitų asmenų pareiškimus dėl bankroto bylos iškėlimo ar restruktūrizavimo bylos iškėlimo tam pačiam juridiniam asmeniui, visus šiuos pareiškimus turėtų nagrinėti teisėjas, kuriam yra paskirtas

anksčiausiai teismo gautas pareiškimas. Jeigu pateikiamas pareiškimas teismui dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo juridiniam asmeniui, kuriam yra iškelta bankroto byla, pareiškimas dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo turėtų būti paliekamas nenagrinėtas. Be to, siūloma nustatyti, kad nemokumo bylą iškėlusiam teismui perduodamos teismuose esančios civilinės bylos, kuriose juridiniam asmeniui yra pareikšti turtiniai reikalavimai ar turtinius reikalavimus yra pareiškęs juridinis asmuo, kai šiose bylose dar nepriimta nutartis skirti nagrinėti bylą teismo posėdyje. Tokios teisinio reguliavimo priemonės leistų mažinti teismo išlaidas bei užtikrintų išsamios informacijos apie juridinį asmenį sukaupimą ir analizę, taip pat užtikrintų procesų koncentruotumą ir spartesnę nemokumo bylą nagrinėjimą. Siekiant užtikrinti, kad Projekte numatytos teisinio reguliavimo priemonės būtų tinkamai realizuojamos, siekiant bendro tikslo – nemokumo proceso veiksmingumo, siūloma įtvirtinti tarptautinėje nemokumo praktikoje žinomus nemokumo proceso principus, kuriais turėtų vadovautis teismai ir kiti nemokumo proceso dalyviai: juridiniai asmenys, kreditoriai, nemokumo (bankroto ir restruktūrizavimo) administratoriai.

Ginčų nagrinėjimas

Veiksmingumui skatinti taip pat peržiūrėtos ginčų nagrinėjimo taisyklės, kurios atitiktų ir EBPO rekomendaciją – siekti tobulinti proceso dalyvių veiksmų, nutarimų ir teismo sprendimų apskundimo reguliavimą. Siūloma numatyti, kad, nagrinėjant ginčus dėl nemokumo proceso dalyvių sprendimų, pirmosios instancijos teismo sprendimas ar nutartis turėtų būti priimti ne vėliau kaip per 60 dienų nuo ieškinio priėmimo teisme dienos. Šiais atvejais apeliacinės instancijos teismo priimti sprendimai ir nutartys būtų galutiniai ir kasacine tvarka neskundžiami. Be to, siūloma sistemaiškai sureguliuoti atskirųjų skundų nagrinėjimo taisykles. Atskirieji skundai dėl įstatyme nurodytų nutarčių Lietuvos apeliaciniame teisme turėtų būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 21 dieną nuo jų gavimo Lietuvos apeliaciniame teisme dienos. Atsiliepimai į atskiruosius skundus galėtų būti paduoti per 10 dienų nuo atskirojo skundo kopijos išsiuntimo dalyvaujantiems byloje asmenims dienos. Manoma, kad šiomis nuostatomis būtų užkertamas kelias procedūrų vilkinimui, būtų pašalinti teisinio aiškumo trūkumai, nustatytas nuoseklus ginčų nagrinėjimo reguliavimas, aiškus ir vienodas terminas ieškiniams pirmosios instancijos teisme nagrinėti. Tuo pačiu būtų išsaugoma ir viena iš pagrindinių asmens civilinių teisių į apeliaciją.

Nemokumo proceso duomenys

Užtikrinant juridinio asmens nemokumo proceso skaidrumą ir kreditorių bei kitų suinteresuotų asmenų interesų apsaugą, savalaikį informavimą, taip pat teisinį aiškumą ir nuoseklumą, siūloma pasitelkti galimybes skelbi informaciją viešai tiek teismų interneto svetainėje, tiek Priežiūros institucijos interneto svetainėje. Siūloma įtvirtinti vienodus visų įsiteisėjusių teismų nutarčių ir sprendimų paskelbimo terminus: įsiteisėjusios teismų nutartys ir sprendimai turėtų būti skelbiami specialioje interneto svetainėje ne vėliau kaip kitą darbo dieną po jų įsiteisėjimo. Be to, siūloma nustatyti, kad Priežiūros institucijos interneto svetainėje būtų skelbiama ši informacija:

- informacija, nurodyta reglamento (ES) Nr. 2015/848 24 straipsnio 2 dalyje;
- pranešimai apie šaukiamus kreditorių susirinkimus ir (ar) kreditorių komiteto posėdžius iki jų likus ne mažiau kaip 14 dienų;
- kreditorių susirinkimų ir (ar) kreditorių komiteto sprendimai;
- informaciją apie juridinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, turtą (turto sąrašas, balansinė vertė, pradinė pardavimo kaina, pardavimo data, pardavimo tvarka, gautos pinigų sumos už parduotą turtą, išieškotos pinigų sumos iš juridinio asmens skolininkų, kitos gautinos sumos);
- informacija apie juridinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, bankroto proceso išlaidas;
- informacija apie juridinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, kreditorių reikalavimų dydį ir jų tenkinimą pagal kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir etapus;

- ataskaita apie restruktūrizavimo plano vykdymą (kuri turėtų būti rengiama ne rečiau kaip už kiekvieną įmonės finansinių metų ketvirtį Priežiūros institucijos nustatyta tvarka);
- kita Priežiūros institucijos nurodyta informacija.

Įtvirtinami ir aiškūs tokios informacijos teikimo ir skelbimo terminai. Toks informacijos viešinimas ir aiškesnės nuostatos dėl nemokumo proceso duomenų teikimo atitiktų ir tarptautinius informacijos teikimo principus administruojant nemokumo procesus¹⁰, taip pat būtų užtikrinamas Reglamento nuostatų taikymas, atsižvelgiama į valstybinio audito ataskaitose „Įmonių restruktūrizavimo proceso valdymas“ ir „Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė“ nurodytas rekomendacijas.

Projekte siūloma patikslinti teismo sprendimų ar nutarčių perdavimą suinteresuotiems asmenims reguliuojančias nuostatas, teismui priėmus nutartį dėl pareiškimo iškelti nemokumo bylą, taip pat nutartį iškelti nemokumo bylą ir šiai nutarčiai įsiteisėjus. Taip pat patikslinamos nuostatos dėl subjektų, kuriuos turėtų informuoti nemokumo administratorius, gavęs įsiteisėjusią teismo nutartį iškelti nemokumo bylą. Šiomis nuostatomis galėtų būti išnaudojama sąsajos tarp šalyje veikiančių informacinių sistemų ir (arba) registru galimybė. Šios nuostatos būtų ypatingai reikšmingos užtikrinant spartesnę ir tikslesnę duomenų perdavimą, operatyvesnę juridinio asmens teisinio statuso keitimą, mažinant administracinę našą nemokumo administratoriams.

Taip pat Projekte siūloma nustatyti išsamesnes kreditorių susirinkimo sušaukimo ir sprendimų priėmimo taisykles, sudaryti galimybę kreditoriams iš anksto balsuoti raštu elektroninių ryšių priemonėmis, jeigu užtikrinamas perduodamos informacijos saugumas ir galima nustatyti kreditoriaus tapatybę. Įtvirtinama kreditorių susirinkimo teisė spręsti dėl juridinio asmens dalyvavimo įmonių grupės koordinavimo procese, kaip numatyta Reglamento 64 straipsnio 3 dalyje, kai juridinis asmuo priklauso įmonių grupei.

Nemokumo proceso inicijavimas ir susitarimas dėl pagalbos finansiniams sunkumams įveikti (toliau – susitarimas dėl pagalbos)

Projekte siūloma įvirtinti nacionaliniame nemokumo srities reguliavime naują institutą – susitarimą dėl pagalbos, kuris būtų taikomas prieš kreipiantis į teismą. Susijusiomis nuostatomis siekiama sudaryti prielaidas spręsti finansinius sunkumus nedalyvaujant teismui, atsižvelgti į Komisijos rekomendacijos nuostatą, kad restruktūrizavimo metu kuo daugiau veiksmų būtų galima atlikti nesikreipiant į teismą, o teismas būtų pasitelkiamas tik tais atvejais, kai tai būtina ir proporcinga, siekiant apginti kreditorių teises ir kitų suinteresuotųjų šalių, kurias paveiktų restruktūrizavimo planas, interesus.

Kreditorius, siekiantis, kad būtų pradėtas juridinio asmens restruktūrizavimas arba bankrotas, turėtų pranešti juridiniam asmeniui apie ketinimą inicijuoti juridinio asmens nemokumo procesą. Prievolei įvykdyti arba susitarimui dėl pagalbos sudaryti siūloma nustatyti ne trumpesnę kaip 30 dienų terminą nuo pranešimo įteikimo juridiniam asmeniui dienos.

Juridinis asmuo apie savo ketinimą inicijuoti juridinio asmens nemokumo procesą taip pat turėtų pranešti kreditoriams ir pasiūlyti sudaryti susitarimą dėl pagalbos. Jeigu per nurodytą terminą nebus sudarytas susitarimas dėl pagalbos, juridinis asmuo turėtų teisę kreiptis į teismą dėl restruktūrizavimo arba bankroto bylos iškėlimo. Neturėtų būti siūloma sudaryti susitarimą, jei anksčiau sudarytas susitarimas dėl pagalbos yra nevykdomas arba netinkamai vykdomas arba juridinio asmens vadovas ar likvidatorius kreipiasi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, nes juridinis asmuo yra nemokus, arba kreditorių susirinkimas nepriėmė sprendimo vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, arba antstolis grąžino kreditoriui vykdomuosius

¹⁰ http://www.tri-leiden.eu/uploads/files/FINAL_DRAFT_REPORT_III_IOH_PROJECT_STATEMENT_AND_COMMENTS_29102014.pdf

dokumentus, nes juridinis asmuo neturi turto ar pajamų, iš kurių gali būti tenkinami reikalavimai.

Teisė kreiptis į teismą dėl nemokumo bylos iškėlimo atsirastų nuo termino, skirto susitarimui dėl pagalbos sudaryti, pabaigos arba nuo kreditoriaus ar juridinio asmens pranešimo apie ketinimą inicijuoti nemokumo procesą išsiuntimo, jeigu kreditorių susirinkimas nepriėmė sprendimo vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, arba nuo kreditoriaus ar juridinio asmens pranešimo apie ketinimą inicijuoti nemokumo procesą išsiuntimo, jeigu sudarytas susitarimas dėl pagalbos yra nevykdomas arba netinkamai vykdomas, arba nuo kreditoriaus pranešimo apie ketinimą inicijuoti bankroto procesą juridiniam asmeniui išsiuntimo, jeigu antstolis grąžino kreditoriui vykdomuosius dokumentus, nes juridinis asmuo neturi turto ar pajamų, iš kurių gali būti tenkinami reikalavimai, arba nuo juridinio asmens vadovo ar likvidatoriaus pranešimo apie ketinimą inicijuoti bankroto procesą kreditoriams išsiuntimo, jeigu kreipiamasi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, nes juridinis asmuo yra nemokus.

Siūloma nustatyti, kad susitarimą dėl pagalbos sudarytų juridinis asmuo ir kreditoriai, kurių civilines teises ir (ar) pareigas dėl jų suteikiamos pagalbos juridiniam asmeniui finansiniams sunkumams įveikti tiesiogiai sukuria, pakeičia ar panaikina šis susitarimas. Siekiant sudaryti šį susitarimą, numatoma įtvirtinti teisę juridiniam asmeniui prašyti laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo, vykdymo veiksmų atidėjimo ar vykdomųjų bylų sustabdymo. Teismas galėtų panaikinti laikinąsias apsaugos priemones, jeigu padarytų išvadą, kad toks sprendimas reikalingas susitarimui dėl pagalbos sudaryti, išskyrus atvejus, kai toks sprendimas nepagrįstai pažeidžia kreditorių teises ir teisėtus interesus.

Restruktūrizavimo procesas

Siekiant sudaryti teisingas prielaidas kuo anksčiau pradėti juridinio asmens restruktūrizavimą, atsižvelgiant į Pasaulio banko tyrimo „Doing Business“ verslo aplinkos nemokumo srityje vertinimo metodiką, pagal kurią nemokumo reguliavimo kokybės įvertis didėja, jei teisinis reguliavimas suteikia galimybę kreditoriams inicijuoti juridinio asmens restruktūrizavimą, Projekte siūloma nustatyti, kad juridinio asmens restruktūrizavimo iniciatyvos teisę turėtų ne tik pats juridinis asmuo, bet ir kreditorius, kuriam prievolės įvykdymo terminas yra suėjęs. Pažymėtina, kad Jungtinių Tautų tarptautinės prekybos teisės komisijos UNCITRAL Nemokumo teisės teisėkūros gairėse (toliau – UNCITRAL Nemokumo teisėkūros gairės) taip pat nurodoma, kad, atsižvelgiant į vieną svarbiausių restruktūrizavimo tikslų – padidinti turto vertę ir dėka verslo struktūrinių pokyčių tęsiamos ūkinės komercinės veiklos padidinti kreditorių reikalavimų tenkinimo galimybes, yra labai pageidautina, kad teisė inicijuoti juridinio asmens restruktūrizavimą nebūtų suteikiama išimtinai tik pačiam juridiniam asmeniui.

Nepavykus išspręsti klausimų ne teismo tvarka, kreditorius, kurio pradelsti reikalavimai juridiniam asmeniui viršija 10 minimalių mėnesinių algų¹¹, įgytą teisę kreiptis į teismą dėl restruktūrizavimo bylos juridiniam asmeniui iškėlimo (Projekto 4 str.). Pradelstų reikalavimų dydžio nustatymas grindžiamas tuo, kad restruktūrizavimas neturėtų būti naudojamas pakeisti Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtintoms individualioms prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonėms.

Jei finansinių problemų nepavyktų išspręsti, sudarant susitarimą dėl pagalbos arba šis susitarimas nebūtų vykdomas, restruktūrizavimo byla galėtų būti keliami, jeigu tenkinamos visos šios sąlygos: juridinis asmuo turi finansinių sunkumų, juridinis asmuo yra gyvybingas, juridinis asmuo nėra likviduojamas dėl bankroto. Todėl teismas, sprenddamas klausimą dėl

¹¹ Pagal Darbo kodekso 141 str. 3 dalį minimalųjį valandinį atlygį ir minimaliąją mėnesinę algą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, gavusi Lietuvos Respublikos trišalės tarybos rekomendaciją ir atsižvelgdama į šalies ūkio vystymosi rodiklius bei tendencijas.

restruktūrizavimo bylos iškėlimo, turėtų būti įsitikinęs juridinio asmens gyvybingumu – taip būtų sudarytos prielaidos išvengti nesėkmingų restruktūrizavimo atvejų.

Projekte, atsižvelgiant į rekomendacijas, pateiktas valstybinio audito ataskaitoje „Imonių restruktūrizavimo proceso valdymas“, taip pat į Komisijos rekomendaciją, numatoma kitų teisinio reguliavimo priemonių, skirtų užtikrinti, kad restruktūrizavimo procesas būtų taikomas tik gyvybingiems ūkio subjektams:

- juridinis asmuo, prašydamas iškelti restruktūrizavimo bylą, prie pareiškimo teismui dėl nemokumo bylos iškėlimo, be kita ko, pridėtų restruktūrizavimo plano projektą, kuriam turėtų būti pritarę juridinio asmens dalyviai, taip pat juridinio asmens turto vertinimo ataskaitą;

- tobulinami reikalavimai restruktūrizavimo plano turiniui. Vienas iš restruktūrizavimo plano reikalavimų būtų nurodyti juridinio asmens verslo planą, kuriame turėtų būti nurodytos priemonės juridinio asmens finansiniams sunkumams įveikti, taip pat restruktūrizavimo plane numatytų priemonių ekonominio ir teisinio pagrįstumo vertinimas, apimantis pagrindimą, kad šios priemonės leis juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, išsaugoti juridinio asmens gyvybingumą ir išvengti bankroto. Restruktūrizavimo plane turėtų būti nurodomas kreditorių reikalavimų tenkinimo galimybių vertine išraiška palyginimas juridinio asmens restruktūrizavimo ir bankroto atvejais;

- siekiant užtikrinti kokybišką restruktūrizavimo plano parengimą, siūloma nustatyti, kad restruktūrizavimo planas turėtų būti rengiamas vadovaujantis Priežiūros institucijos nustatyta metodika.

Išvardytomis priemonėmis siekiama sudaryti galimybę teismui detaliau įvertinti juridinio asmens gyvybingumą, keliant restruktūrizavimo bylą.

Nuo teismo nutarties iškelti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą arba nutraukti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos būtų draudžiama vykdyti juridinio asmens finansines prievoles, neįvykdytas iki teismo nutarties iškelti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos, įskaitant mokesčių, palūkanų ir netesybų mokėjimą, išieškoti skolas iš juridinio asmens, įskaityti reikalavimus, išskyrus priešpriešinius vienaarūšius reikalavimus, kai toks įskaitymas galimas pagal mokesčių įstatymuose nustatytas mokesčio permokos (skirtumo) įskaitymo nuostatas, skaičiuoti mokesčius, netesybas ir palūkanas už juridinio asmens prievoles, atsiradusias iki teismo nutarties iškelti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos, nustatyti priverstinę hipoteką, servitutus, uzufuktą, įkeisti, suteikti garantiją, laiduoti ar kitais būdais užtikrinti kitų asmenų prievolių įvykdymą, perduoti ar kitaip perduoti restruktūrizuojamo juridinio asmens turtą, reikalingą jo gyvybingumui išsaugoti (toliau – sustabdymo laikotarpis). Teismas galėtų leisti netaikyti visų ar dalies minėtų nuostatų, jeigu tai palengvintų sprendimo dėl restruktūrizavimo plano priėmimą, ir dėl to kreipiasi juridinis asmuo arba nemokumo administratorius.

Komisijos rekomendacijoje pažymima, kad sustabdymo laikotarpis turėtų deramai atitikti ir skolininko, ir kreditorių interesus, todėl atsižvelgiant į pastarųjų metų reformų valstybėse narėse patirtį sustabdymo laikotarpis turėtų būti nustatomas įvertinant numatomo restruktūrizavimo sudėtingumą ir neturėtų viršyti 4 mėnesių, o jeigu derantis dėl restruktūrizavimo plano daroma akivaizdi pažanga jis gali būti pratęstas, bet negali viršyti 12 mėnesių. Atsižvelgiant į tai ir siekiant spartinti restruktūrizavimo procesą, siūloma trumpinti restruktūrizavimo plano projekto pateikimo teismui terminą. Siūloma nustatyti, kad restruktūrizavimo plano projektas, kuriam nustatyta tvarka turėtų pritari juridinio asmens dalyviai ir restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai, turėtų būti pateiktas teismui ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos. Teismas nemokumo administratoriaus arba juridinio asmens vadovo prašymu, jei tam pritarėtų kreditorių susirinkimas ir būtų pagrindžiama

akivaizdi pažanga svarstant restruktūrizavimo plano projektą, turėtų teisę pratęsti restruktūrizavimo plano projekto pateikimo teismui terminą (terminas negalėtų viršyti 6 mėn.). Taip būtų išvengta ir piktnaudžiavimo šiuo etapu juridiniam asmeniui suteikiamomis prievolių vykdymo sustabdymo galimybėmis.

Komisijos rekomendacijoje nurodoma, kad valstybės narės turėtų užtikrinti, kad teismams būtų suteikta teisė netvirtinti restruktūrizavimo planų, kurie akivaizdžiai nepadės išvengti skolininko nemokumo ir neužtikrins įmonės gyvybingumo, pavyzdžiui, dėl to, kad nenumatytas naujas finansavimas, reikalingas veiklai tęsti. Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti, kad restruktūrizavimas būtų taikomas tik gyvybingiems subjektams, siūloma įtvirtinti teismo pareigą atsisakyti iškelti restruktūrizavimo bylą, jeigu, be kita ko, restruktūrizavimo plano projekte, kai jis turėjo būti pateiktas, numatytos priemonės akivaizdžiai nepadės juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, išsaugoti juridinio asmens gyvybingumą ir išvengti bankroto. Be to, siūloma įtvirtinti, kad teismas priimtų nutartį netvirtinti restruktūrizavimo plano, jeigu, be kita ko, dėl restruktūrizavimo plano projekte nustatytų priemonių šio plano projektui nepritarusių kreditorių reikalavimų tenkinimo apimtis būtų mažesnė negu juridinio asmens bankroto atveju, arba restruktūrizavimo plano projekte numatytos naujo finansavimo priemonės nėra būtinos restruktūrizavimo planui įgyvendinti ir nepagrįstai riboja restruktūrizavimo plano projektui nepritarusių kreditorių interesus, arba restruktūrizavimo plano projekte numatytos priemonės akivaizdžiai nepadės juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, išsaugoti juridinio asmens gyvybingumą ir išvengti bankroto.

Komisijos rekomendacijoje yra numatyta, kad siekiant pagerinti sėkmingo restruktūrizavimo tikimybę ir atitinkamai padidinti gelbėjamų perspektyvių juridinių asmenų skaičių, teisės aktuose turėtų būti nustatyta, kad sprendimą dėl restruktūrizavimo plano turėtų priimti kreditoriai, kurių civilinėms teisėms ir (ar) pareigoms restruktūrizavimo planas turės įtakos (toliau – restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai). Pabrėžtina, kad restruktūrizavimo plano paveikiamų kreditorių išskyrimas yra sąlygotas taip pat ir Pasaulio banko atliekamo tyrimo „Doing Business“ metodikos nuostatos, kad reguliavimas, nustatantis, jog dėl restruktūrizavimo plano turi balsuoti tik restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai atskirose kreditorių grupėse, turi teigiamą poveikį verslo aplinkai šalyje. Šią nuostatą atitinka ir UNCITRAL Nemokumo teisėkūros gairių rekomendacijos, nurodančios, kad nemokumo teisė turėtų nustatyti, jog kai restruktūrizavimo plane nėra numatytas tam tikrų kreditorių (ar jų grupių) civilinių teisių pakeitimas, tokie kreditoriai (ar jų grupės) neturėtų balsuoti dėl plano patvirtinimo. Atsižvelgiant į tai, kas išvardinta, Projekto nuostatomis, kai dėl restruktūrizavimo plano balsuoja tik tie kreditoriai, kurie juridiniam asmeniui teikia pagalbą finansiniams sunkumams įveikti, siekiama sudaryti prielaidas lengviau priimti sprendimą dėl juridinio asmens restruktūrizavimo ir užtikrinti didesnę restruktūrizavimo plano sėkmingo įgyvendinimo tikimybę, kartu išlaikant kreditorių, kurių civilinėms teisėms ir (ar) pareigoms restruktūrizavimo planas neturės įtakos, interesų apsaugą.

Be to, Komisijos rekomendacijoje siūloma teisės aktuose nustatyti, kad sprendimą dėl restruktūrizavimo plano priimtų kreditoriai grupėse pagal atitinkamus interesus. Turėtų būti numatytos bent šios kreditorių grupės: kreditorių, kurių reikalavimai užtikrinti įkeitimu (hipoteka), grupė ir tokio užtikrinimo neturinčių kreditorių grupė. Toks pat siūlymas yra pateiktas ir valstybinio audito ataskaitoje „Įmonių restruktūrizavimo proceso valdymas“ bei Pasaulio banko atliekamo tyrimo „Doing Business“ metodikoje. Dėl skirtingų kreditorių reikalavimų atsiradimo pagrindų ir kitų teisinių aplinkybių, kreditorių padėtis ir interesai restruktūrizavimo procese nėra tapatūs. Reikalavimas balsuoti kreditorių grupėse leidžia geriau užtikrinti kreditorių lygiateisiškumą ir jų interesų apsaugą, ypač smulkiųjų kreditorių atžvilgiu. Be to, kreditorių skirstymas į grupes užtikrina lygiateisiškumo reikalavimo laikymąsi, kad kreditoriai, turintys vienodo pobūdžio reikalavimus, būtų traktuojami vienodai. Atsižvelgiant į tai, Projekte siūloma nustatyti, kad kreditorių susirinkime dėl pritarimo restruktūrizavimo plano projektui balsuoja kreditoriai, kurių civilinėms teisėms ir (ar) pareigoms dėl įmonei suteikiamos pagalbos

finansiniams sunkumams įveikti restruktūrizavimo planas turės įtakos, grupėse. Kreditorių grupės yra išskiriamos pagal objektyvius požymius, grindžiančius jų interesų skirtumus. Vieną grupę sudarytų kreditoriai, kurių reikalavimai užtikrinti įkeitimu ir (ar) hipoteka, antrą grupę sudarytų kreditoriai – valstybės institucijos, trečią grupę – kiti kreditoriai.

Valstybės institucijos, atstovaujančios valstybei kaip kreditoriui (toliau – valstybės institucijos), išskirtos į atskirą kreditorių grupę, atsižvelgiant į problemas, su kuriomis jos susiduria restruktūrizavimo metu dėl savo išskirtinės padėties kitų kreditorių atžvilgiu. Pažymėtina, kad valstybės institucijų interesų pobūdis pasižymi specifiškumu, sąlygotu tuo, kad jos atstovauja viešą interesą, dažniausiai neturi pasirinkimo teisės tapti kreditoriumi ar ne. Vyriausiasis administracinis teismas byloje Nr. A6-1845/2006 yra pažymėjęs, kad mokesčių surinkimas yra susijęs su viešojo intereso apsauga, nes taip yra gaunama lėšų visos visuomenės poreikiams tenkinti. Be to, valstybės institucijos, tokios kaip Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos ar Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos neturi pasirinkimo kaip kiti kreditoriai atsisakyti teikti prekes ar paslaugas juridiniam asmeniui, jei mano, kad juridinis asmuo negalės už tai atsiskaityti. Juridiniam asmeniui nemokant privalomųjų įmokų į valstybės biudžetą, šias įmokas administruojančios valstybės institucijos automatiškai tampa kreditoriais. Taip pat labai svarbu pažymėti, kad valstybės reikalavimų vykdyti prievolę atsisakymas, atidėjimas ar panašiai yra laikomas valstybės pagalba ūkio subjektams, kuri yra reglamentuojama ES teisės aktų nuostatomis (tam tikrais atvejais turi būti gautas Europos Komisijos leidimas teikti valstybės pagalbą). Neišskyrus valstybės institucijų į atskirą kreditorių grupę galimos situacijos, kai kiti kreditoriai nuspręš, kad valstybė turi suteikti nuolaidas įmonei, o pagal ES teisės aktus tai bus laikoma valstybės pagalbos teikimu. Esant valstybės pagalbos teikimo reikalavimų pažeidimams (pvz., nesikreipta dėl leidimo į Europos Komisiją, negautas Europos Komisijos leidimas ar pan.), Lietuvai galėtų būti taikomos atitinkamos sankcijos.

Projekte siūloma nustatyti, kad kreditoriai grupėse taip pat balsuotų ir dėl kitų Projekte apibrėžtų svarbiausių su juridinio asmens restruktūrizavimu susijusių klausimų: 1) dėl kreipimosi į teismą dėl restruktūrizavimo bylos nutraukimo, 2) dėl kreditorių komiteto sudarymo ir jo funkcijų nustatymo, 3) dėl pritarimo galutinei restruktūrizavimo ataskaitai.

Atsižvelgiant į tai, kad, įtvirtinus reikalavimą, jog dėl svarbiausių restruktūrizavimo metu kylančių klausimų reikės gauti kiekvienos kreditorių grupės pritarimą, bus sudėtingiau surasti bendrą visas puses tenkinantį sprendimą, Projekte siūloma sumažinti sprendimui priimti reikalaujamą sprendimui pritariančių kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos dydį nuo 2/3 iki daugiau kaip 1/2 visų teismo patvirtintų kiekvienos kreditorių grupės kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos. Pažymėtina, kad tiek Komisijos rekomendacija, tiek UNCITRAL Nemokumo teisėkūros gairės nurodo, kad restruktūrizavimo planui turėtų pritarti kreditorių dauguma, tačiau daugumos dydžio reikalavimai nėra įtvirtinti. Europos Komisijos 2014 metais atliktoje studijoje dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą – valstybių narių galiojančių nuostatų ir praktikos palyginamoji teisinė analizė – pažymėta, kad ES valstybėse narėse yra didelė kreditorių daugumos restruktūrizavimo planui patvirtinti dydžio įvairovė, kuriai paprastai būdingas paprastos arba kvalifikuotos daugumos reikalavimas. 1/2 kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos reikalavimą dėl pritarimo restruktūrizavimo plano turi tokios šalys kaip Belgija, Suomija, Vokietija, Italija, Ispanija¹².

Naujos finansavimo priemonės, reikalingos restruktūrizavimo planui įgyvendinti, neturėtų būti skelbiamos negaliojančiomis, niekinėmis ar nevykdytinomis, nes tai kenktų visiems kreditoriams¹³. Šiuo tikslu numatoma nustatyti, kad sandoriai, kuriais juridiniam asmeniui suteiktas naujas finansavimas ir (ar) tarpinis finansavimas, nutraukus restruktūrizavimo bylą,

¹² Europos Komisijos studija „Dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. palyginamoji valstybių narių teisinio reguliavimo ir praktikos analizė“, 2014.

¹³ Komisijos rekomendacija, 6e p.

negali būti pripažinti negaliojančiais, išskyrus jei jie buvo sudaryti pažeidžiant įstatymus arba apgaule.

Atsižvelgiant į Komisijos rekomendacijoje įtvirtintą siekį mažinti restruktūrizavimo išlaidas ir į nuostatą, kad teismo skiriamas restruktūrizavimo tarpininkas ar prižiūrėtojas neturėtų būti privalomas, o kiekvienu konkrečiu atveju teismas turėtų spręsti ar tai būtina, Projekte siūloma nustatyti, kad juridinio asmens restruktūrizavimą vykdant teismo tvarka nemokumo administratoriaus paskyrimas nebūtų privalomas. UNCITRAL Nemokumo teisėkūros gairėse pažymima, kad tais atvejais kai juridinio asmens restruktūrizavimo metu valdymo organai išlaiko juridinio asmens kontrolę ir nėra paskiriamas nemokumo administratorius, tuomet jo funkcijas įgyvendina pats juridinis asmuo. Atsižvelgiant į tai, Projekte siūloma nustatyti, kad jeigu nemokumo administratorius nėra paskirtas, jo teises ir pareigas *mutatis mutandis* įgyvendina juridinio asmens vadovas.

Prašyti paskirti nemokumo administratorių galėtų juridinis asmuo, kreditorių susirinkimas, juridinio asmens restruktūrizavimą inicijuojantis kreditorius, teikdamas pareiškimą teismui dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo. Nemokumo administratorius galėtų būti skiriamas laikotarpiui nuo teismo nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą priėmimo dienos ir (ar) laikotarpiui nuo teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą priėmimo dienos iki teismo sprendimo baigti restruktūrizavimo bylą arba nutarties nutraukti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos. Teismo sprendimas paskirti juridinio asmens nemokumo administratorių būtų pagrindas nemokumo administratoriui administruoti juridinio asmens restruktūrizavimą.

Siekiant apriboti piktnaudžiavimo restruktūrizavimo procesu galimybes, Projekte siūloma nustatyti, kad jeigu teismas yra priėmęs sprendimą nutraukti restruktūrizavimo bylą ir nuo šio sprendimo įsiteisėjimo dienos praėjo mažiau kaip 5 metai, juridiniam asmeniui restruktūrizavimo byla gali būti iškelta tik pagreitinta tvarka, t. y. kai teismas ta pačia nutartimi iškelti restruktūrizavimo bylą ir patvirtina restruktūrizavimo planą, kuriam šio įstatymo nustatyta tvarka pritarė juridinio asmens dalyvių susirinkimas ir kreditoriai.

Nepavykus išspręsti juridinio asmens finansinius sunkumus restruktūrizavimo metu, Projekte siūloma nustatyti, kad teismas priima sprendimą nutraukti restruktūrizavimo bylą ir iškelti bankroto bylą, jeigu padaro pagrįstą išvadą, kad juridinis asmuo yra nemokus ir jeigu nustatytais terminais nepateikiamas restruktūrizavimo planas, arba teismas nepatvirtina restruktūrizavimo plano, arba nevykdomas ar netinkamai vykdomas restruktūrizavimo planas, arba nustatytais terminais nepateikiama galutinė restruktūrizavimo ataskaita. Šiomis nuostatomis siekiama sudaryti prielaidas veiksmingiau spręsti juridinio asmens finansinius sunkumus, labiau apsaugoti kreditorių teises ir teisėtus interesus, atsižvelgti į valstybinio audito ataskaitos „Įmonių restruktūrizavimo proceso valdymas“ rekomendaciją.

Bankroto procesas: nemokumo samprata

Bankroto proceso efektyvumas (kreditorių reikalavimų tenkinimas ir bankroto proceso trukmė) didele dalimi priklauso nuo laiku priimtų sprendimų nemokumo problemoms spręsti. Šiuo požiūriu juridinio asmens nemokumo sąvoka – vienas iš svarbiausių nemokumo teisinio reguliavimo aspektų. Viena vertus, pasinaudoti nemokumo procesu turėtų būti paprasta, kita vertus, svarbu užtikrinti, kad nemokumo procesai nebūtų taikomi per anksti. Nuo nemokumo sąvokos priklauso nemokumo teisiniuose santykiuose dalyvaujančių subjektų teisių ir pareigų atsiradimo pagrindai, todėl šios sąvokos apibrėžimas turėtų būti pagrįstas ir aiškus visoms nemokumo procese dalyvaujančios šalims.

Tarptautinėse rekomendacijose¹⁴ nurodoma, kad skolininko nemokumo sąvoka gali būti apibrėžiama pagal likvidumo testą – skolininko negalėjimą įvykdyti prievolių, taip pat pagal

¹⁴ UNCITRAL Nemokumo teisės teisėkūros gairės, p. 47.

balanso testą, kai skolininko įsipareigojimai viršija jo turto vertę. Teigiama, kad likvidumo testas – labiausiai paplitęs, kurį taikant, skolininko nemokumo procesas gali būti pradedamas pakankamai anksti, sudarant prielaidas minimizuoti turto išėikvojimą, taip pat taikant šį testą, sudaromos pakankamai palankios galimybės pasinaudoti nemokumo procedūromis. Tuo tarpu balanso testas, kai jis taikomas kaip savarankiškas pagrindas nemokumo procedūroms pradėti, gali tik paskatinti vėlesnius nemokumo procesus. Be to, šis testas turi nemažai trūkumų dėl turto vertinimo neaiškumų, galimai nepatikimų finansinių ataskaitų duomenų, papildomo ekspertų poreikio dėl turto rinkos kainos nustatymo. Remiantis balanso testu, paslaugų įmonės gali būti laikomos faktiškai nemokiomis dėl turto trūkumo, netgi jei verslas iš esmės yra gyvybingas, kitu atveju – verslas gali turėti ir teigiamą balansą, tačiau neturėti grynujų lėšų veiklai vykdyti. Taikant balanso testą restruktūrizavimo galimybių praktiškai nebelyka, o užtikrinti skolininko turto masės maksimizavimą yra pakankamai sudėtinga. Tačiau, kaip nurodoma tarptautinėse rekomendacijose, gali būti tikslinga taikyti balanso testą kartu su likvidumo testu. Tokiu atveju balanso testas gali būti naudingas, nustatant nemokumą, vertinant tai, ar turto (kaip jis bebūtų vertinamas) pakaktų padengti skolininko įsipareigojimams, įskaitant ir tuos, kurių terminai dar nėra suėję. Kai kuriose jurisdikcijose minėti testai vartojami kartu įvairiais būdais, pvz. gali būti numatytas reikalavimas, kad skolininkas ne tik negalėtų vykdyti įsipareigojimų, bet ir turėtų būti per daug įsiskolinęs, o per didelis įsiskolinimas būtų suprantamas kaip skolininko negalėjimas įvykdyti prievolių, kurių mokėjimo terminai suėję, dėl to, kad jo įsipareigojimai viršija turą. Toks nemokumo įvertinimas geriau atskleistų skolininko esamą ir būsimą finansinę padėtį¹⁵. Pažymima, kad nemokumo teisinis reguliavimas gali nustatyti, kad taikomas tiek likvidumo, tiek balanso testai, ir tokiais atvejais procedūros galėtų būti pradedamos, kai vienas iš testų gali būtų patenkinamas.

Šiaurės – Baltijos šalių rekomendacijos nemokumo teisei¹⁶ nurodo, kad nemokumas reiškia skolininko negalėjimą apmokėti skolų, kurių apmokėjimo terminai yra suėję ir šis negalėjimas nėra laikinas. Tokia sąvoka įtvirtinta Švedijos ir Suomijos bankroto įstatymuose¹⁷. Estijos bankroto įstatymas nustato, kad skolininkas yra nemokus, kai jis negali apmokėti skolų ir šis negalėjimas nėra laikinas, ir, jei skolininkas juridinis asmuo, taip pat kai jo turto nepakanka įsipareigojimams padengti ir šis nepakankamumas nėra laikinas. Jei dėl bankroto kreipiasi pats skolininkas, laikoma, kad skolininkas yra nemokus¹⁸. Panašios nuostatos yra įtvirtintos Norvegijos teiseje, t. y. čia taikomas tiek likvidumo, tiek balanso testas kartu¹⁹. Vokietijoje juridinių asmenų atveju taikomas tiek likvidumo, tiek balanso testas. Pažymėtina, kad vertinant teisinio reguliavimo efektyvumą, remiantis Pasaulio banko atliekamo tyrimo „Doing Business 2018“ duomenimis, Suomijos, Švedijos, Norvegijos, Vokietijos nemokumo sistemos rodikliai įvertinti pakankamai palankiai. Kaip nurodoma Europos Komisijos 2016 m. studijoje „Dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. palyginamoji valstybių narių teisinio reguliavimo ir praktikos analizė“, Čekijoje, Graikijoje, Airijoje, Maltoje, Lenkijoje, Portugalijoje ir Jungtinėje Karalystėje nemokumo procedūros gali būti pradėtos, kai įmonės negali apmokėti skolų, remiantis arba likvidumo testu, arba balanso testu²⁰. Austrijoje, Bulgarijoje, Slovėnijoje procedūros gali būti pradėtos, kai įmonė yra nelikvidi arba per daug įsiskolinusi, t. y. atitinkamai taikomi likvidumo arba balanso testai. Tuo tarpu tokios šalys kaip Belgija, Danija, Prancūzija, Liuksemburgas, Ispanija, Nyderlandai nustato reikalavimą, kad skolininkas turi būti negalintis apmokėti skolų iki procedūrų pradžios (likvidumo testas). Slovakijoje yra įtvirtinta, kad nemokumas yra, kai skolininkas negali apmokėti mažiausiai dviejų skolų, pradelstų 30 dienų, daugiau nei dviem kreditoriams.

¹⁵ UNCITRAL Nemokumo teisės teisėkūros gairės, p. 48.

¹⁶ https://www.swedishbankers.se/media/1257/1606_insolvency_law.pdf, p. 12.

¹⁷ https://e-justice.europa.eu/content_insolvency-447-lt.do?clang=lt

¹⁸ https://e-justice.europa.eu/content_insolvency-447-ee-lt.do?clang=en#toc_2

¹⁹ Europos Komisijos 2016 m. studija „Dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. palyginamoji valstybių narių teisinio reguliavimo ir praktikos analizė“, p. 184.

²⁰ Ten pat, p. 184.

Įvertinus kitų šalių skirtingą patirtį, tarptautines ir nacionalines²¹ rekomendacijas, siūloma nustatyti, kad juridinio asmens nemokumas – juridinio asmens būseną, kai juridinis asmuo negali vykdyti prievolių, kurių vykdymo terminai yra suėję, ir (arba) juridinio asmens įsipareigojimams viršija jo turto vertę. Tokios nemokumo sąvokos įtvirtinimas užtikrintų objektyvesnę ir aiškesnę skolininko finansinės padėties įvertinimą, o nuostatos, nustatančios kreditoriaus teisės kreiptis dėl nemokumo bylos iškėlimo atsiradimą, užtikrintų, kad bankroto byla nebūtų keliama per anksti.

Bankroto procesas: juridinio asmens vadovo pareigos atsiradus juridinio asmens nemokumui

Projektu siūloma patikslinti nuostatas dėl vadovo pareigų juridiniam asmeniui tapus nemokiam. Tokiu atveju vadovas, o kai pagal atitinkamą juridinio asmens teisinę formą reglamentuojantį įstatymą juridinis asmuo vienasmenio valdymo organo neturi – kitas asmuo pagal kompetenciją turintis teisę kreiptis dėl nemokumo proceso, privalėtų nedelsdamas informuoti juridinio asmens dalyvius apie juridinio asmens nemokumą ir siūlyti spręsti juridinio asmens mokumo atstatymo klausimą, taip pat nedelsdamas inicijuoti nemokumo procesą, o ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo dienos, kai tapo žinoma ar turėjo būti žinoma, kad susitarimas dėl pagalbos yra nevykdomas arba netinkamai vykdomas – kreiptis į teismą dėl nemokumo bylos iškėlimo.

Bankroto procesas: įmonių, kurios neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti, bankrotai ir supaprastinti bankroto procesai

Siekiant spręsti praktikoje susidariusią problemą, kai juridiniai asmenys neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti, ir tokius bankroto procesus paprastai administruoja bankroto administratoriai savo lėšomis, o kreditoriai retai sutinka inicijuoti tokius procesus savo lėšomis, siūloma ne tik aiškiau įtvirtinti juridinio asmens nemokumo sąvoką, kreipimosi dėl bankroto bylos nuostatas, bet ir sistemiškai peržiūrėti teisinio reguliavimo nuostatas, kai bankroto procesas nėra inicijuojamas laiku, o juridinio asmens turto nebėra. Siūloma nustatyti, kad teismas galėtų kelti bankroto bylą, tik jei pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo pateikęs asmuo per ne ilgesnį kaip 14 dienų laikotarpį įmokėtų į teismo depozitinę sąskaitą teismo nustatytą sumą, reikalingą bankroto administravimo išlaidoms apmokėti. Jei į teismo depozitinę sąskaitą nustatyta suma neįmokama, teismas ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo nustatyto termino pabaigos Vyriausybės patvirtintose Nemokumo administratoriaus atrankos taisyklėse nustatyta tvarka praneštų apie galimybę administruoti juridinio asmens bankrotą prisiimant bankroto administravimo išlaidų riziką. Jeigu per 30 dienų nuo teismo pranešimo apie galimybę administruoti juridinio asmens bankrotą prisiimant bankroto administravimo išlaidų riziką dienos nėra vienas nemokumo administratorius nepateiktų teismui sutikimo–deklaracijos, teismas priimtų nutartį atsisakyti iškelti bankroto bylą. Teismas nutartį vykdyti bankroto procesą supaprastinta tvarka galėtų priimti savo iniciatyva bankroto bylos iškėlimo metu arba nemokumo administratoriaus motyvuotu prašymu, gavęs kreditorių susirinkimo pritarimą, kai bankroto byla jau yra iškelta. Siūlomas teisinis reguliavimas, kuomet pirmiausia būtų siūloma asmeniui įmokėti lėšas į teismo depozitinę sąskaitą, o tik vėliau to nepadarius, būtų siūloma nemokumo administratoriams administruoti procesą savo lėšomis, labiau atitiktų bankroto proceso esmę. Visų pirma bankroto procesas yra procesas dėl kreditorių teisių ir teisėtų interesų, todėl, manoma, kad pirmiausia kreditoriai ir turėtų būti suinteresuoti kelti bankroto bylą bei apmokėti proceso išlaidas savo lėšomis. Tačiau, tokio kreditoriaus nesant, siūloma palikti galimybę nemokumo administratoriui administruoti tokias procedūras. Galimybė kelti bankroto bylas, kai turtas iššvaistytas, padėtų išvengti nebaudžiamumo, nes sandoriai ir atitinkamų asmenų pareigų nevykdymo pasekmės neliktų neįvertintos. Tuo atveju, jeigu per 30 dienų nuo teismo pranešimo apie galimybę administruoti juridinio asmens bankrotą prisiimant bankroto administravimo išlaidų riziką dienos nėra vienas nemokumo administratorius nepateiktų teismui sutikimo–deklaracijos,

²¹ Valstybinio audito ataskaita „Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė“, p. 6.

teismas priimtų nutartį atsisakyti iškelti nemokaus juridinio asmens bankroto bylą ir siūlyti inicijuoti juridinio asmens likvidavimą juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva. Ši nutartis būtų neskundžiama. Teismas nutarties atsisakyti iškelti nemokaus juridinio asmens bankroto bylą ir siūlyti inicijuoti juridinio asmens likvidavimą juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva kopiją perduotų juridinių asmenų registro tvarkytojui ir Garantinio fondo administratoriui. Tokiu atveju juridinio asmens darbuotojų reikalavimai būtų tenkinami Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo nustatyta tvarka. Šiomis priemonėmis būtų veiksmingiau sureguliuotas neveikiančių juridinių asmenų pasitraukimo iš rinkos mechanizmas.

Teismas savo iniciatyva arba nemokumo administratoriaus motyvuotu prašymu galėtų priimti nutartį nutraukti bankroto proceso vykdymą supaprastinta tvarka, jei kreditorių sąskaitoje būtų sukaupta reikšmingai didesnė lėšų suma negu reikia teismo patvirtintoje bankroto administravimo išlaidų sąmatoje nustatytoms išlaidoms apmokėti arba į teismo depozitinę sąskaitą įmokėti pinigų sumai ją įmokėjusiam asmeniui gražinti. Įsiteisėjus teismo nutarčiai nutraukti bankroto proceso vykdymą supaprastinta tvarka, bankroto procesas toliau turėtų būti vykdomas įprasta tvarka, kuri sudarytų prielaidas kreditoriams aktyviau dalyvauti nemokumo procese ir ginti savo teises.

Bankroto procesas: galimybė iš bankroto pereiti į restruktūrizavimą

Atsižvelgiant į tai, kad kartais ir nedidelė kreditorių pagalba, verslo idėja arba pasikeitusi padėtis rinkoje gali iš esmės pakeisti situaciją, Projekte siūloma įteisinti galimybę išsaugoti verslą – nustatyti galimybę nutraukti bankroto bylą ir iškelti restruktūrizavimo bylą. Tokią galimybę siūloma nustatyti ir todėl, kad įmonės mokumas, iškėlus bankroto bylą, gali keistis ir dėl įmonės turinių klausimų sprendimų teismuose, o galimybė atstatyti verslą skatina teigiamą visuomenės požiūrį į sunkumus patiriančius verslininkus, gerina investicinį klimatą. Galimybė bankrutuojančiam juridiniam asmeniui pasirengti restruktūrizavimui ir nutraukti bankroto bylą turėtų būti patraukli visiems bankroto proceso dalyviams. Teikiant prioritetą restruktūrizavimo procedūroms, pagal Pasaulio banko atliekamo tyrimo „Doing Business“ metodiką, sudaromos prielaidos tenkinti kreditorių reikalavimus didesne apimtimi. Tokiu teisiniu reguliavimu būtų teikiamas prioritetas restruktūrizavimui, išsaugant veikiančią ūkio subjektą, teikiančią naudą visai šalies ekonomikai. Tuo tarpu kreditorių teisės būtų pakankamai apsaugotos, nes teismas galėtų nutraukti bankroto bylą ir iškelti juridinio asmens restruktūrizavimo, tik tokiu atveju, kai, be kita ko, dėl restruktūrizavimo plano projekte nustatytų priemonių šio plano projektui nepritarusių kreditorių reikalavimų tenkinimo apimtis nebūtų mažesnė negu juridinio asmens bankroto atveju. Projekte taip pat siūloma nustatyti su juridinio asmens restruktūrizavimo inicijavimu bankroto byloje susijusias procedūras. Tokiu atveju restruktūrizavimo byla galėtų būti iškelta tik pagreitinta tvarka. Nemokumo administratorius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo kreditorių susirinkimo nutarimo pritari juridinio asmens restruktūrizavimo plano projektui priėmimo dienos turėtų kreiptis į teismą su prašymu iškelti restruktūrizavimo bylą ir nutraukti bankroto bylą. Prie prašymo turėtų būti pridėtas restruktūrizavimo plano projektas, kuriam šio įstatymo nustatyta tvarka pritarė kreditorių susirinkimas ir juridinio asmens dalyviai. Iškėlus restruktūrizavimo bylą, kreditorių reikalavimai bankroto byloje būtų laikomi reikalavimais restruktūrizavimo byloje. Nutraukus bankroto bylą ir iškėlus restruktūrizavimo bylą, nemokumo administratorius būtų privalomas viso juridinio asmens restruktūrizavimo proceso metu. Šiuo reguliavimu siekiama geriau apsaugoti kreditorių teises ir teisėtus interesus, atsižvelgiant į tai, kad juridinis asmuo pradėdamas nemokumo procesą, t. y. iškėlus bankroto bylą, jau buvo nemokus. Nemokumo administratoriumi restruktūrizavimo byloje taptų bankroto byloje paskirtas nemokumo administratorius, siekiant užtikrinti nepertraukiamą nemokumo proceso administravimą ir mažinti nemokumo proceso trukmę.

Bankroto procesas: juridinio asmens turto pardavimas

Siekiant sudaryti prielaidas maksimaliai išsaugoti juridinį asmenį kaip veikiančią subjektą, siūloma numatyti, kad juridinio asmens turtas, išskyrus greitai gendantį, gali būti parduodamas tik

nuo teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos, iki kurios pagal įstatymo nuostatas bankroto procesas dar galėtų būti nutrauktas, sudarant taikos sutartį, iškeliant restruktūrizavimo bylą arba kitais atvejais. Projekte siūloma nustatyti turto pardavimo principus (Projekto 85 straipsnis): rinkos kainos principą, didžiausios kainos principą ir turto apyvartos greičio principą. Tokiu būdu būtų užtikrintas teisinis aiškumas, kuris leistų maksimizuoti juridinio asmens turto masę ir didesne apimtimi tenkinti kreditorių reikalavimus.

Siekiant išvengti nuostolių dėl galimo greitai gendančio turto praradimo, Projekte siūloma detalizuoti įkeisto greitai gendančio turto kainos nustatymo (derinimo su įkaito turėtoju) procedūrą. Jei turto pardavimo kainos bendru administratoriaus ir įkaito turėtojo sutarimu suderinti nepavyktų, turtas turėtų būti parduodamas už įkaito turėtojo siūlomą pardavimo kainą. Jei turto parduoti už įkaito turėtojo siūlomą pardavimo kainą, kuri buvo didesnė už nemokumo administratoriaus nustatytą, nepavyktų, ir dėl to turtas prarastų prekinę vertę arba jo išlaikymas pareikalautų papildomų lėšų, įkaito turėtojas privalėtų perimti šį turtą ir (arba) apmokėti su to turto išlaikymu ir, jei reikalinga, likvidavimu, susijusias išlaidas, siekiant ginti ir kitų kreditorių teises.

Atsižvelgiant į valstybinio audito ataskaitoje „Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė“ pateiktas rekomendacijas, keičiamos kitos turto pardavimą reglamentuojančios nuostatos. Iš varžytynių turėtų būti parduodamas visas nekilnojamas turtas ir kitas turtas, kurio pradinė pardavimo kaina viršija 2 000 eurų, išskyrus greitai gendantį turtą. Tačiau teismas nemokumo administratoriaus motyvuotu prašymu, gavęs kreditorių susirinkimo pritarimą, galėtų priimti sprendimą šį turtą leisti parduoti kitu nei iš varžytynių būdu. Jei kreditorių susirinkimas nutartų išskaidyti varžytynėse neparduotą turtą ir jį parduoti dalimis, išskaidytas turtas turėtų būti parduodamas iš varžytynių šio įstatymo nustatyta tvarka. Jei kreditorių susirinkimas pritarų turto pardavimui kartu su kito likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens funkciškai susijusiu turtu, apjungtas turtas turėtų būti parduodamas iš varžytynių šio įstatymo nustatyta tvarka. Jei varžytynės neįvyko, tai kiekvienose paskesnėse varžytynėse nemokumo administratorius turto pradinę pardavimo kainą turėtų mažinti 20 procentų, išskyrus, jei varžytynės neįvyko dėl to, kad pirkėjas per nustatytą terminą nesumokėjo visos turto pradžios kainos. Tuomet paskesnėse varžytynėse turto pradinę pardavimo kainą nebūtų mažinama. Siekiant parduoti įmonės turtą už didesnę kainą, siūloma palengvinti galimybę potencialiems pirkėjams įsigyti turtą skolintomis lėšomis. Varžytynių laimėtojo prašymu ir nemokumo administratoriui sutikus, varžytynėse parduodamas turtas galėtų būti sutartine hipoteka ar įkeitimu įkeičiamas už prievolę, skirtą įsigyti minėtą turtą, varžytynių laimėtojas galėtų perleisti lizingo davėjui teisę pirkti parduodamą turtą, jeigu lizingo davėjas įsigyja turtą su tikslu jį perduoti varžytynių laimėtojui. Šiomis nuostatomis siekiama sudaryti prielaidas parduoti turtą už didžiausią kainą, įtvirtinti veiksmingesnes turto pardavimo procedūras ir užtikrinti skaidrų turto pardavimą.

Siekiant esminių pokyčių dėl bankroto procesų trukmės mažinimo, Projekte siūloma aiškiau sureguliuoti ir skatinti įmonės pardavimą. Nemokumo administratorius privalėtų pasiūlyti pirmajam kreditorių susirinkimui juridinį asmenį parduoti kaip turto ir turtinių bei neturtinių teisių, skolų ir kitokių pareigų visumą arba turtinį kompleksą (ar jo esminę dalį), jei tokio pardavimo atveju numatoma nauda kreditoriams būtų didesnė nei bendros ūkinės paskirties vienijamus daiktus parduodant atskirai. Įmonės pirkimo–pardavimo sutartimi pirkėjui nuosavybės teise būtų perduodama visa įmonė kaip turtinis kompleksas arba jos esminė dalis, išskyrus teismo patvirtintus kreditorių reikalavimus, kylančius iš prievolių, neįvykdytų iki bankroto bylos iškėlimo, ir teises ir pareigas, kurių pardavėjas neturi teisės perduoti kitiems asmenims pagal kitus įstatymus.

Bankroto procesas: įkeisto turto pardavimas arba perdavimas

Siūloma nustatyti, kad iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto priėmimo dienos įkeistas turtas galėtų būti perduodamas įkaito turėtojui, hipotekos kreditoriui, jei įkeistas turtas nenaudojamas vykdant ūkinę komercinę veiklą, įkeistas turtas perduodamas už nepriklausomo turto vertintojo nustatytą rinkos kainą, kreditorių susirinkimas pritaria įkeisto turto perdavimui už nepriklausomo turto vertintojo nustatytą rinkos kainą ir perimantis turtą įkaito

turėtojas, hipotekos kreditorius nebalsuoja kreditorių susirinkime įkeisto perdavimo klausimu. Įsigaliojus teismo nutarčiai likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto, įkeistas turtas galėtų būti perduodamas įkaito turėtojui, hipotekos kreditoriui, jei varžytynės, kuriose buvo perduodamas įkeistas turtas, yra paskelbtos neįvykusiomis. Šios nuostatos užtikrintų greitesnį turto realizavimą, sudarant prielaidas spartesniam bankroto procesui.

Pardavus ar perdavus įkeistą turtą iš jo kainos turėtų būti atskaitomos visos dėl įkeisto turto turėtos bankroto administravimo išlaidos ir dalis likusių bankroto administravimo išlaidų, kuri turi būti proporcinga lėšoms, gautoms už įkeistą ir neįkeistą turtą, bet negali viršyti 15 procentų perduoto ar perimto turto kainos dydžio, likusio atskaičius dėl įkeisto turto turėtas bankroto administravimo išlaidas. Toks reguliavimas, kai įkaito turėtojas apmoka dalį kitų administravimo išlaidų, yra taikomas tarptautinėje praktikoje ir yra pagrįstas, nes administravimo išlaidas sudaro ir išlaidos, kurių negalima tiesiogiai atskirai susieti tik su įkeistu ar tik su neįkeistu turtu, pvz., atliekų sutvarkymui, dokumentų perdavimui archyvui ir kitos išlaidos.

Bankroto procesas: bankroto administravimo išlaidos ir atlygis administratoriui

Projektu peržiūrima bankroto proceso išlaidų reguliavimo tvarka. Siūloma nustatyti, kad bankroto proceso išlaidas sudaro bankroto administravimo išlaidos, ūkinės komercinės veiklos išlaidos ir kintamasis atlygis už bankroto administravimą. Kintamąjį atlygį už bankroto administravimą sudarytų suma apskaičiuojama į kreditorių sąskaitą įmokėtos sumos ir bankroto administravimo išlaidų skirtumą padauginus iš Vyriausybės nustatyto procentinio dydžio. Bankroto administravimo išlaidų tvirtinimo klausimą, kuris turėtų tiesioginės įtakos kreditorių reikalavimų tenkinimo apimčiai, turėtų spręsti kreditorių susirinkimas, išskyrus pradines bankroto administravimo išlaidas, kurias tvirtintų teismas. Siūloma nustatyti, kad nemokumo administratorius privalėtų pirmajam kreditorių susirinkimui pateikti bankroto administravimo išlaidų sąmatą, prie jos turėtų būti pridėti ją pagrindžiantys apskaičiavimai. Jei kreditorių susirinkimas nepatvirtintų bankroto administravimo išlaidų sąmatos, nemokumo administratorius turėtų teisę kreiptis į teismą dėl bankroto administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo. Siekiant užtikrinti veiksmingą bankroto procesą, Projektu taip pat siūloma sureguliuoti kitus susijusius klausimus, kai bankroto administravimo išlaidų sąmata nepakankama ir viršijama. Šiuo tikslu taip pat numatoma, kad kai bankroto administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo klausimą sprendžia teismas, teismo nutartis dėl bankroto administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo yra neskundžiama. Pažymėtina, kad šiuo metu galiojančio teisinio reguliavimo, kuris įtvirtina, kad administravimo išlaidų sąmatą tvirtina, keičia ir disponavimo administravimo išlaidomis tvarką nustato kreditorių susirinkimas, atsižvelgdamas į Vyriausybės patvirtintus bankroto administravimo išlaidų rekomendacinius dydžius, siūloma atsisakyti, kaip neapgrįstai ribojančio juridinio asmens kreditorių teises. Bankroto procesas yra procesas dėl kreditorių teisių, kurias kreditoriai turėtų patys ginti nemokumo procese ir aktyviai dalyvauti nustatant bankroto administravimo išlaidas. Manytina, kad bankroto administravimo išlaidų riboti teisės aktais netikslinga, nes kartais užtikrinti tokio teisinio reguliavimo reikalavimų laikymąsi objektyviai gali būti neįmanoma.

Įvertinus tarptautinę praktiką²², reguliuojant nemokumo administratorių atlyginimo klausimus, galima teigti, kad ji labai įvairi. Daugelyje šalių atlyginimą nustato teismas pagal nustatytą tarifų sistemą, o kreditorių teisės šiuo klausimu yra ribotos. Projektu siūloma nustatyti, kad įsistejęs teismo nutartis paskirti juridinio asmens nemokumo administratorių yra pagrindas nemokumo administratoriui administruoti juridinio asmens bankrotą. Nemokumo administratoriaus atlygį už bankroto administravimą sudarytų bazinis atlygis už bankroto administravimą ir kintamasis atlygis už bankroto administravimą. Bazinis atlygis už bankroto administravimą būtų atlygio už bankroto administravimą dalis už visą juridinio asmens bankroto administravimo laikotarpį, kurio sumą nustatytų teismas vadovaudamasis Vyriausybės patvirtintais atlygio už

²² Europos Komisijos 2016 m. studija „Dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. palyginamoji valstybių narių teisinio reguliavimo ir praktikos analizė“, p. 108.

bankroto administravimą dydžiais. Kintamasis atlygis už bankroto administravimą būtų atlygio už bankroto administravimą dalis, kurios suma būtų apskaičiuojama į kreditorių sąskaitą įmokėtos sumos ir bankroto administravimo išlaidų skirtumą padauginus iš Vyriausybės nustatyto procentinio dydžio. Kitaip tariant, kintamasis atlygis už bankroto administravimą priklausytų nuo gautų įplaukų bankroto metu ir bankroto administravimo išlaidų, tokiu būdu būtų sudarytos prielaidos aiškiam ir teisingam nemokumo administratorių darbo apmokėjimui, kuris didžiąja dalimi priklausytų nuo nemokumo administratoriaus pastangų administruojant bankroto procesą.

Bankroto procesas: kreditorių reikalavimų tenkinimas

Projektu siūloma nustatyti, kad likviduojant juridinį asmenį dėl bankroto įkaito turėtojo, hipotekos kreditoriaus reikalavimai tenkinami pirmiausia iš įkeisto turto kainos. Kitų kreditorių reikalavimai būtų tenkinami dviem eilėmis:

- Pirmąja eile būtų tenkinami kreditorių, suteikusių įkeitimu ir (ar) hipoteka neužtikrintą naują ir (ar) tarpinį finansavimą, reikalavimai, kilę juridiniam asmeniui negražinus šių paskolų sutartyse nustatytais terminais, darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais (išskyrus su darbo užmokesčiu susijusių gyventojų pajamų mokesčio sumą), reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba dėl mirties nuo nelaimingo atsitikimo darbe, reikalavimai dėl neįvykdytų prievolių iš juridinio asmens bankroto metu vykdytos ūkinės komercinės veiklos.
- antrąja eile turėtų būti tenkinami visi likę kreditorių reikalavimai.

Remiantis Pasaulio banko atliekamo tyrimo „Doing Business“ metodikos nuostatomis, siūloma nustatyti, kad kreditorių, suteikusių įkeitimu ir (ar) hipoteka neužtikrintą naują ir (ar) tarpinį finansavimą, reikalavimai, kilę juridiniam asmeniui negražinus šių paskolų sutartyse nustatytais terminais, būtų tenkinami pirmąja eile. Pirmąja eile, be kitų kreditorių reikalavimų, taip pat turėtų būti tenkinami reikalavimai dėl neįvykdytų prievolių iš juridinio asmens bankroto metu vykdytos ūkinės komercinės veiklos. Nustatyti šių kreditorių reikalavimų tenkinimą prioriteto tvarka tikslinga, siekiant sudaryti geresnes sąlygas restruktūrizuojamiems juridiniams asmenims tęsti veiklą, bankrutuojantiems asmenims – sudaryti prielaidas tęsti veiklą, kai tai būtina juridinio asmens turto vertės išsaugojimui. Manoma, kad kitų kreditorių reikalavimų tenkinimas viena bendra antrąja eile labiau atitiktų kreditorių lygiateisiškumo principą. Projektu siūlomas siekis minimizuoti kreditorių reikalavimų tenkinimo eiles atitiktų ir tarptautines rekomendacijas²³. Be to, atsisakymas kreditorių – valstybės institucijų reikalavimų tenkinimo prioriteto tvarka būtų pateisinamas nauda visiems kitiems kreditoriams – ūkio subjektams, kurių finansinė padėtis įtakotų ir viešuosius finansus. Kreditorių reikalavimai pagal nustatytą eiliškumą būtų tenkinami dviem etapais. Pirmuoju etapu tenkinami kreditorių reikalavimai be priskaičiuotų palūkanų ir netesybų. Antruoju etapu tenkinama likusi kreditorių reikalavimų dalis (palūkanos ir netesybos). Kiekvienu etapu kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinami po to, kai patenkinti atitinkamo etapo pirmesnės eilės kreditorių reikalavimai. Jeigu neužtenka lėšų visiems vieno etapo vienos eilės reikalavimams patenkinti, šie reikalavimai tenkinami proporcingai pagal kiekvienam kreditoriui priklausančią sumą. Atkreiptinas dėmesys, kad kreditorių reikalavimai turėtų būti tenkinami ne vėliau kaip per 14 dienų nuo galutinės bankroto ataskaitos patvirtinimo, išskyrus tam tikrus reikalavimus.

Bankroto procesas: kitos tobulintinos sritys

Siekiant nuosekliai sureguliuoti prievolių, kurių įvykdymo terminas dar nepasibaigė iškelus bankroto bylą, vykdymo klausimą, siūloma nustatyti, kad, įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti bankroto bylą, prievolės, kurių įvykdymo terminas dar nepasibaigė, pasibaigia, jeigu nemokumo administratorius per 30 dienų nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos nepraneša kitai prievolės šaliai, kad prievolę vykdys. Atsižvelgiant į Civilinio kodekso 6.220 straipsnio nuostatas ir siekiant kitų verslo subjektų apsaugos, siūloma Projekte nustatyti, kad

²³ UNCITRAL Nemokumo teisėkūros gairės, p. 275.

kita prievolės šalis galėtų sustabdyti savo prievolių vykdymą tol, kol gaus nemokumo administratoriaus pranešimą, kad juridinis asmuo prievolę vykdys. Įsiteisėjus teismo nutarčiai išskelti bankroto bylą, nemokumo administratorius spręstų dėl juridinio asmens sudarytų sandorių, kurių įvykdymo terminas dar nepasibaigė, tolesnio vykdymo, atsižvelgdamas į jų ekonominį naudingumą juridiniam asmeniui ir jo kreditoriams.

Kitos Projekto teisinio reguliavimo priemonės, skirtos nemokumo proceso veiksmingumui didinti yra susijusios su nuostatomis, reguliuosiančiomis nemokumo administratoriaus galutinės bankroto ataskaitos parengimu. Ji turėtų būti pateikta teismui ne vėliau kaip per 30 dienų nuo paskutinių įplaukų ir kreditorių sąskaitą dienos. Galutinėje bankroto ataskaitoje turi būti nurodyta juridinio asmens kreditorių sąskaitoje esančių lėšų suma, patirtų bankroto administravimo išlaidų suma, kreditorių reikalavimams tenkinti skiriamos sumos pagal kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir etapus ir kintamajam atlygiui už bankroto administravimą skiriama suma. Galutinę bankroto ataskaitą tvirtintų teismas, ir ji būtų pagrindas nemokumo administratoriui atsiskaityti su kreditoriais bei išsimokėti kintamąjį atlygį už bankroto administravimą. Šios nuostatos leistų užtikrinti spartesnę nemokumo administravimą, turto pardavimą ir kitų lėšų surinkimą, nes tik gavus visas lėšas, parengus galutinę bankroto ataskaitą ir ją patvirtinus teisme, atsirastų galimybė tenkinti kreditorių reikalavimus. Kreditoriai tokiu būdu turėtų būti suinteresuoti skatinti nemokumo proceso eigą, o nemokumo administratorius – spartesnėmis procedūromis dėl nuostatų, susijusių su kintamojo atlygio už bankroto administravimą išmokėjimu.

Administratorius

Projekte siūloma apjungti bankroto ir restruktūrizavimo administratorių profesijas į vieną – nemokumo administratoriaus – profesiją. Taip pat siūloma keisti nemokumo administratorių sistemos modelį, sukuriant nemokumo administratorių savivaldą – Lietuvos nemokumo administratorių rūmus, kuriems būtų numatytos funkcijos, susijusios su nemokumo administratorių kvalifikacinių egzaminų organizavimu ir vykdymu, profesinės kvalifikacijos kėlimo organizavimu ir kontroliavimu, profesinės etikos principų nustatymu ir jų laikymosi užtikrinimu.

Teisės teikti nemokumo administravimo paslaugas suteikimas

Kaip ir dabar galiojančiuose įstatymuose, Projekte numatoma, kad sprendimą dėl teisės administruoti nemokumo procesus fiziniams ir juridiniams asmenims suteikimo priimtų Priežiūros institucija Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Kartu siūloma fiziniams asmenims, siekiantiems įgyti teisę administruoti nemokumo procesus, kaip vieną iš reikalavimų numatyti narystę Lietuvos nemokumo administratorių rūmuose ir turėti nemokumo administratoriaus profesinę kvalifikaciją. Fizinis asmuo būtų laikomas turinčiu nemokumo administratoriaus profesinę kvalifikaciją, kai išlaiko nemokumo administratorių kvalifikacinius egzaminus (arba profesinio tinkamumo testą), kuriuos organizuoti ir vykdyti numatoma pavesti Nemokumo administratorių rūmams.

Projekte siūloma numatyti, kad kvalifikacinių egzaminų užduotis rengia Nemokumo administratorių rūmai pagal Nemokumo administratorių kvalifikacinių egzaminų komisijos (toliau – Egzaminų komisija) patvirtintą Nemokumo administratorių kvalifikacinių egzaminų programą. Sritys, kurias turėtų apimti Nemokumo administratorių kvalifikacinių egzaminų programa numatytos Projekte. Egzaminų komisijai, kurios personalinę sudėtį tvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministras, taip pat siūloma numatyti tvirtinti kvalifikacinių egzaminų ir profesinio tinkamumo testo užduotis ir jų vertinimo metodiką, kvalifikacinių egzaminų ir profesinio tinkamumo testo rezultatus, vykdyti kvalifikacinių egzaminų ir profesinio tinkamumo testo laikymą žodžiu. Siūloma, kad Egzaminų komisiją sudarytų 5 nariai – Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Priežiūros institucijos ir du Nemokumo administratorių rūmų atstovai. Nemokumo administratorių rūmai, suderinę su Priežiūros institucija, turėtų nustatyti kvalifikacinių egzaminų ir profesinio tinkamumo testo organizavimo, vykdymo ir rezultatų vertinimo tvarką bei tvirtinti mokesčio už kvalifikacinių egzaminų ir profesinio

tinkamumo testo laikymą dydį. Projekte siūloma nustatyti, kad kvalifikaciniai egzaminai laikomi raštu ir žodžiu, valstybine lietuvių kalba, ne rečiau kaip vieną kartą per kalendorinius metus.

Kartu siūloma tikslinti vadovo patirties užskaitymo reikalavimą nustatant, kad vienas iš galimų patirties užskaitymo atvejų yra turėti ne trumpesnę kaip 5 metų įmonės vadovo darbo patirtį per paskutinius 7 metus įmonėje, kuri laikoma vidutine arba didele įmone pagal Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą. Manoma, kad tiksliai vidutinės arba didelės įmonės vadovo patirtis suteikia asmeniui patirties, reikalingos administruojant nemokumo procesus.

Projekte siūloma supaprastinti nemokumo administratoriaus padėjėjui keliamus reikalavimus, t. y. nereikalauti aukštojo universitetinio išsilavinimo bei būti išlaikius kvalifikacinį egzaminą. Tokiu siūlymu siekiama sudaryti palankesnes sąlygas tapti nemokumo administratoriaus padėjėju, taip pat būtų sudarytos platesnės galimybės jauniems aukštųjų mokyklų absolventams pradėti darbinę veiklą ir tuo pačiu užtikrinti nemokumo administratoriaus darbuotojų poreikį.

Projekte juridiniams asmenims, siekiantiems įgyti teisę administruoti nemokumo procesus, siūloma numatyti naują reikalavimą, kad tai būtų privatus juridinis asmuo ir patikslinamas reikalavimas, kad juridinio asmens vadovas arba dalyvis, kai pagal atitinkamos teisinės formos juridinius asmenis reglamentuojančius teisės aktus juridinis asmuo neprivalo turėti darbuotojų, būtų įgijęs teisę administruoti nemokumo procesus Lietuvoje (siūloma atsisakyti reikalavimo be vadovo turėti dar bent vieną darbuotoją, įgijusį teisę administruoti nemokumo procesus).

Tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims būtų suteikiama teisė administruoti nemokumo procesus nuo sprendimo suteikti teisę administruoti nemokumo procesus priėmimo dienos ir asmuo nuo to momento būtų laikomas nemokumo administratoriumi, bei ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo sprendimo suteikti teisę administruoti nemokumo procesus būtų įrašytas į asmenų, turinčių teisę administruoti nemokumo procesus sąrašą (toliau – Nemokumo administratorių sąrašas). Projekte numatoma, kad į Nemokumo administratorių sąrašą įrašytam asmeniui Priežiūros institucija išduoda teisę administruoti nemokumo procesus patvirtinančią nemokumo administratoriaus pažymėjimą.

Nemokumo administratorių veiklos priežiūra

Kaip ir galiojančiuose ĮRĮ ir ĮBĮ numatoma, kad nemokumo administratorių veiklą, jiems administruojant nemokumo procesus, prižiūri Priežiūros institucija. Siekiant užtikrinti, kad nemokumo administratorių veiklos priežiūra leistų įsitikinti tinkamu nemokumo administratorių pareigų vykdymu, Projekte siūloma nustatyti, kad nemokumo administratorių veiklos priežiūra būtų organizuojama taip, kad ne rečiau kaip kas 6 metus prevenciškai, iš anksto suplanuotai būtų patikrinta visų nemokumo administratorių veikla. Siekiant skaidraus ir nešališko Priežiūros institucijos sprendimų dėl poveikio priemonių dėl patikrinimų metu nustatytų trūkumų priėmimo, siūloma Priežiūros institucijoje sudaryti kolegialų patariamąjį organą nemokumo administratorių veiklos priežiūros klausimais – Nemokumo priežiūros komitetą. Šį komitetą sudarytų valstybinių institucijų (Finansų ministerijos, Teisingumo ministerijos, Ūkio ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos), Lietuvos bankų asociacijos ir Nemokumo administratorių rūmų nariai.

Be nemokumo administratorių veiklos priežiūros atlikimo Priežiūros institucija taip pat:

- sudarytų ir skelbtų Nemokumo administratorių sąrašą,
- tikrintų nemokumo administratorių reikalavimo drausti savo civilinę atsakomybę profesinės civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu laikymąsi ir kt.

Atsižvelgiant tiek į Valstybės kontrolės, tiek į Specialiųjų tyrimų tarnybos rekomendacijas, siūloma didinti nemokumo administratoriams taikomų poveikio priemonių spektrą. Siekiant efektyvios poveikio priemonių taikymo sistemos, Projekte siūloma nustatyti, kad Priežiūros

institucija, atlikdama nemokumo administratorių veiklos priežiūrą, ir nustačiusi įstatymo pažeidimų gali skirti vieną arba kelis nurodymus ir (arba) poveikio priemones:

- nurodymai:
  - papildomas profesinės kvalifikacijos kėlimas;
  - nurodymas ištaisyti nustatytus trūkumus per nustatytą laiką;
- poveikio priemonės:
  - įspėjimas;
  - teisės būti paskirtam nemokumo administratoriumi administruojant nemokumo procesus naujoms įmonėms apribojimas nuo 6 mėnesių iki 2 metų;
  - teisės administruoti nemokumo procesus panaikinimas.

Pažymėtina, kad Projekte numatoma, jog Priežiūros institucija nenagrinėtų nemokumo administratorių veiklos pažeidimų susijusių su profesine etika ir profesinės kvalifikacijos kėlimu, nes šių klausimų nagrinėjimą siūloma deleguoti Nemokumo administratorių rūmų kompetencijai.

Nemokumo administratorių savivalda

Siekiant efektyvesnės nemokumo administratorių veiklos priežiūros sistemos, Projekte siūloma tam tikras įstatymu numatytas funkcijas deleguoti nemokumo administratorių savivaldai – Nemokumo administratorių rūmams. Nemokumo administratorių valstybinės priežiūros ir tam tikrų funkcijų delegavimo profesinei organizacijai derinimas leistų užtikrinti efektyvesnę kiekvienos funkcijos įgyvendinimą – priežiūros institucijai koncentruojantis į nemokumo administratorių veiklos priežiūrą atliekant veiklos tikrinimus, skiriant poveikio priemones, o profesinei organizacijai – į nemokumo administratorių profesinę etiką, užtikrinant tam tikrą jų kvalifikacijos lygį (per kvalifikacinių egzaminų vykdymą, kvalifikacijos kėlimą) bei etikos normų laikymąsi. Manoma, kad ne valstybė, o pati profesija turėtų nustatyti profesinės etikos normas ir rūpintis jų laikymąsi. Be to, priklausymas vienai profesinei organizacijai užtikrintų vienodų standartų nustatymą ir taikymą visiems nemokumo administratoriams. Nesant privalomos narystės vienoje profesinėje organizacijoje galėtų kilti rizika, kad skirtingos organizacijos savo nariams keltų skirtingo griežtumo reikalavimus ir sudarytų sąlygas atsirasti skirtingų lygių (kompetencijos) nemokumo administratoriams. Taip pat manoma, kad profesinė organizacija, kuriai priklausytų visi nemokumo administratoriai, užtikrintų visų nemokumo administratorių interesų atstovavimą ir gynimą.

Vertinant šį siūlymą, atkreiptinas dėmesys į 2008 m. Konstitucinio Teismo nutarimą²⁴, kuriame Konstitucinis Teismas nurodo, kad valstybės reguliuojamų profesijų atveju yra būtina savireguliacija ir savivalda. Poreikį užtikrinti savireguliaciją ir savivaldą Konstitucinis Teismas kildina būtent iš valstybės reguliuojamų profesijų specifikos, taip pat nurodo, kad nesant savivaldos ir savireguliacijos, tikslingumo požiūriu nebūtų pateisinama tai, kad valstybė kažkada perdavė tam tikrų viešųjų funkcijų vykdymą į privačias rankas. Vertinant šį Konstitucinio Teismo nutarimą, pažymėtina, kad reguliuojamų profesijų atveju savireguliacija ir savivalda laikoma būtinu ir pakankamu būdu valstybinei kontrolei užtikrinti. Tai parodo ir kitų profesijų atstovų veiklos reguliavimo tradicija Lietuvoje – advokatų, notarų, antstolių, auditorių, odontologų veiklos reguliavimas vykdomas kartu taikant valstybinį reguliavimą (priimant esminius reikalavimus atitinkamai profesijai nustatančius įstatymus) ir (arba) valstybinę priežiūrą (valstybės institucijai atliekant įstatymais pavestas funkcijas dėl profesijos reguliavimo) bei savireguliaciją (pavedant profesinei organizacijai vykdyti tam tikras funkcijas, susijusias su profesijos veikla).

Taigi, valstybės kontroliuojamoms profesijoms yra būdinga savireguliacija ir savivalda, užtikrinanti tiek tinkamą profesijos atstovavimą santykiuose su valstybės institucijomis, tiek

²⁴ 2008 m. sausio 7 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas.

vienodą profesijos atstovavimą. Priešingai nei asociacijų steigimosi laisvės Konstitucijos 35 straipsnio prasme, valstybės kontroliuojamų profesijų savivaldos atveju asociacijų steigimui nėra būdinga konkrečios profesijos atstovų laisva valia. Profesinės savivaldos asociacijos steigimas seka ne iš visuomenės narių vienodų ar panašių interesų, bet iš viešojo intereso bei valstybės funkcijos įgyvendinimo. Todėl profesinės savivaldos asociacijos steigimas nėra teisė Konstitucijos 35 straipsnio prasme, bet pareiga, kylanti iš valstybės valios ir įstatymo reikalavimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad Europos Sąjungos valstybėse narėse yra labai įvairi praktika. Daugelyje valstybių narių nemokumo administratoriaus profesija nėra atskira ir nepriklausoma reguliuojama profesija. Daugeliu atvejų nemokumo administratoriai yra kitos reguliuojamos profesijos – tokios kaip teisininkai, auditoriai (buhalteriai) – atstovai. Kai kuriose valstybėse narėse derinamas valstybinis reguliavimas su profesijos savivalda, pvz., Kipre, Airijoje, Jungtinėje Karalystėje, Švedijoje, Latvijoje, Estijoje, Rumunijoje²⁵.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir į kitų profesijų (auditorių, advokatų, antstolių, notarų) patirtį, kai tam tikra profesijos reguliavimo sritis yra pavedama savivaldai, numatomas nemokumo administratorių savivaldos kūrimas. Nemokumo administratorių savivalda leistų užtikrinti aukštesnę profesijos atstovų kompetencijos lygį ir tinkamą profesinį tobulėjimą, nusistatant etikos reikalavimus ir užtikrinant jų laikymąsi, sudarytų galimybes kelti profesijos prestižą, vieningai atstovaujant visus profesijos asmenis, ginti jų interesus.

Nemokumo administratoriaus profesija reikalauja įvairių kompetencijų, kad būtų užtikrintas tiek su nemokumo problemomis susiduriančios įmonės, tiek jos kreditorių interesų gynimas, tiek viešojo intereso įgyvendinimas administruojant nemokumo procesus, todėl labai svarbu, kad nemokumo administratorių kvalifikacijos egzaminai ir kvalifikacijos kėlimo tvarka užtikrintų pakankamą ir kokybišką žinių patikrinimą bei jų palaikymą. Projekte siūloma, kad Nemokumo administratorių rūmai organizuotų ir vykdytų kvalifikacinius egzaminus, taip pat numatoma deleguoti ir kitas funkcijas:

- Nemokumo administratorių etikos kodekso rengimas ir tvirtinimas;
- nemokumo administratorių kvalifikacijos kėlimo mokymų organizavimas ir kontrolė;
- nemokumo administratorių priežiūra, susijusi su Nemokumo administratorių etikos kodekso laikymusi, profesinės kvalifikacijos kėlimu.

Projekte siūloma diferencijuoti profesinės kvalifikacijos kėlimo reikalavimą atsižvelgiant į nemokumo administratoriaus patirtį (kiek metų turima teisė administruoti nemokumo procesus) atitinkamai nuo 24 iki 40 akademinų valandų per kalendorinius metus.

Siūloma nustatyti, kad, jei Priežiūros institucija, atlikdama nemokumo administratorių veiklos priežiūrą, nustatytų įstatymo pažeidimų, susijusių su Nemokumo administratorių etikos kodekso laikymusi ir profesinės kvalifikacijos kėlimu, perduotų informaciją nagrinėti Nemokumo administratorių rūmams, kurie atitinkamai galėtų asmeniui pareikšti pastabą, pavesti papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir terminą, per kurį turi būti papildomai keliami profesinė kvalifikacija), pašalinti iš Nemokumo administratorių rūmų narių.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

²⁵ Europos Komisijos 2016 m. studija „Dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. palyginamoji valstybių narių teisinio reguliavimo ir praktikos analizė“

Numatomo teisinio reguliavimo neigiamų pasekmių nenumatoma. Numatomas reguliavimas leis užtikrinti veiksmingesnes nemokumo procedūras, kurias atliks aukštesnės kvalifikacijos nemokumo administratoriai, taip sudarant prielaidas gyvybingo verslo išsaugojimui, sparčiau vykdyti bankroto procedūras, kai verslo išsaugoti nepavyksta.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtos Įstatymo nuostatos dėl administravimo išlaidų ir atlygio administratoriui sureguliuavimo bei turto pardavimo ir perdavimo tvarkos nustatymo turės teigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir gali būti teigiamai vertinamos antikorporaciniu požiūriu.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimto įstatymo įgyvendinimas siejamas su teigiama įtaka verslo sąlygoms ir verslo plėtrai. Lankstesnės ir mažesnių išlaidų reikalaujančios juridinių asmenų restruktūrizavimo procedūros tikėtina skatins juridinius asmenis, susidūrus su finansiniais sunkumais, kuo anksčiau pradėti ieškoti juridinio asmens finansinę būklę gerinančių sprendimų ir užtikrinti gyvybingo verslo tęstinumą, greitesnį rinkos dalyvių pasitraukimą iš rinkos verslo nesėkmės atveju, tuo pačiu apsaugant kreditorių teises ir teisėtus interesus. Tai turėtų teigiamos įtakos kreditoriams, darbuotojams, įmonių dalyviams, investicinei aplinkai ir visai šalies ekonomikai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant inkorporuoti Projekto nuostatas į teisinę sistemą, siūloma kartu priimti teikiamus lydimočius įstatymų projektus.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai bei Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Priimto įstatymo įgyvendinimui, reikės priimti:

1. Lietuvos banko nutarimą „Dėl Nemokumo administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių patvirtinimo“;
2. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Finansų ministerijos įsakymą „Dėl restruktūrizavimo plano rengimo metodikos patvirtinimo“;

3. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Finansų ministerijos įsakymą „Dėl ataskaitos apie restruktūrizavimo plano vykdymą rengimo tvarkos patvirtinimo“.

Taip pat turėtų būti keičiami šie teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 415 „Dėl bankroto administravimo išlaidų rekomendacinių dydžių sąrašo ir atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl Valstybės institucijų įgaliotų asmenų atstovavimo įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesuose tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą ir Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymą“;

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 9 d. nutarimas Nr. 647 „Dėl Bankroto administratorių atrankos taisyklių patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 321 „Dėl Bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės, fizinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, turto pardavimo iš varžytynių tvarkos aprašo patvirtinimo“;

5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 27 d. nutarimas Nr. 179 „Dėl Teismo skiriamo fizinio asmens bankroto administratoriaus kandidatūros siūlymo teismui taisyklių patvirtinimo“;

6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. sausio 17 d. nutarimas Nr. 41 „Dėl restruktūrizavimo administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių patvirtinimo“;

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1074 „Dėl bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių turto pardavimo viešose varžytynėse nuostatų patvirtinimo“.

8. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. 1K-286 „Dėl Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių elgesio kodekso patvirtinimo“;

9. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. liepos 5 d. įsakymas Nr. 1K-270 „Dėl bankroto administratorių ir restruktūrizavimo administratorių veiklos priežiūros taisyklių patvirtinimo“;

10. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymas Nr. 1K-175 „Dėl asmenų, siekiančių teikti įmonių bankroto ir įmonių restruktūrizavimo administravimo paslaugas laikinai ir kartais ar įsisteigus Lietuvos Respublikoje profesinės kvalifikacijos pripažinimo taisyklių patvirtinimo“;

11. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. 1K-143 „Dėl bankroto administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo“;

12. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. vasario 22 d. įsakymas Nr. 1K-66 „Dėl Pagal veiklos rūšies arba bankroto proceso vykdymo ypatumus išskirtų įmonių aprašo patvirtinimo“;

13. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. sausio 25 d. įsakymas Nr. 1K-34 „Dėl bankroto administratoriaus, bankroto administratoriaus padėjėjo, restruktūrizavimo administratoriaus pažymėjimų ir įmonių bankroto, įmonių restruktūrizavimo administravimo paslaugas teikiančių asmenų sąrašų“;

14. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. 1K-24 „Dėl Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių atestavimo komisijos nuostatų patvirtinimo“;

15. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2018 m. sausio 11 d. įsakymo Nr. 1K-7 „Dėl Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių atestavimo komisijos personalinės sudėties patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymui įgyvendinti reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų ir Garantinio fondo lėšų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta. Rengiant Projektą įvertinta teismų, bankroto administratorius vienijančių asociacijų, Lietuvos bankų asociacijos, valstybei atstovaujančių kreditorių, Priežiūros institucijos nuomonė, pastabos ir pasiūlymai, pateikti organizuotų pasitarimų nemokumo teisinio reguliavimo klausimais metu.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Projekto reikšminiai žodžiai: „restruktūrizavimas“, „bankrotas“, „nemokumas“, nemokumo administratorius“, „kreditorių grupės“, „administravimo išlaidos“, „atlygis už bankroto administravimą“, „varžytynės“, „turto pardavimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.
